

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Populační růst Středočeského kraje a jeho reflexe ve strategických rozvojových dokumentech

Diplomová práce

2020

Bc. Karolína Brožová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Karolína Brožová**
Osobní číslo: **E18493**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Téma práce: **Populační růst Středočeského kraje a jeho reflexe ve strategických rozvojových dokumentech**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Zásady pro vypracování

Diplomová práce se věnuje problematice populačního růstu Středočeského kraje, jeho okresů a měst, v kontextu rozvoje tohoto regionu. Cílem práce je zhodnotit současný demografický vývoj Středočeského kraje a jeho reflexi ve strategických rozvojových dokumentech kraje i vybraných měst.

Osnova:

- Region a regionální rozvoj.
- Středočeský kraj a jeho postavení v regionální struktuře České republiky.
- Analýza populačního růstu Středočeského kraje.
- Reflexe populačního růstu Středočeského kraje ve strategickém plánování.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ARMSTRONG, H., TAYLOR, J. Regional Economics and Policy. Oxford: Blackwell, 2000. 437 s. ISBN 978-0-631-21713-8.
BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace. Praha: Karolinum, 2011. 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.
KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z., VONDRÁKOVÁ, A. Demografie (nejen) pro demografy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 241 s. ISBN 978-80-7419-012-4.
KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z. Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů. Praha: Auditorium, 2014. 234 s. ISBN 978-80-87284-44-5.
KLUFOVÁ, R. Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 276 s. ISBN 978-80-7478-733-1.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.**
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: **2. září 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2020**

L.S.

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
děkanka

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 2. září 2019

PROHLÁŠENÍ

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 1. 8. 2020

Bc. Karolína Brožová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Zdeňku Matějovi, Ph.D. za jeho cenné rady, připomínky, pomoc při zpracování této práce a za odborné vedení. Poděkování patří také mé rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

ANOTACE

Diplomová práce se věnuje problematice populačního růstu Středočeského kraje, jeho okresů a měst. Na úvod seznamuje čtenáře se samotným krajem z hlediska jeho fyzicko-geografických a socioekonomických charakteristik, následuje porovnání s ostatními kraji, administrativní členění a sídelní struktura kraje. Nejdůležitější část se věnuje samotné analýze populačního růstu na úrovni kraje, okresů a měst. Cílem práce je zhodnotit současný demografický vývoj Středočeského kraje a jeho reflexi ve strategických rozvojových dokumentech kraje a vybraných měst.

KLÍČOVÁ SLOVA

regiony, regionální rozvoj, města, Středočeský kraj, populační růst, strategické plánování

TITLE

Population growth of the Central Bohemian Region and its reflection in strategic development documents

ANNOTATION

The diploma thesis deals with the issue of population growth of the Central Bohemian Region, its districts and cities. At the beginning, it acquaints the reader with the region itself in terms of its physical-geographical and socio-economic characteristics, followed by a comparison with other regions, the administrative division and the settlement structure of the region. The most important part is devoted to the analysis of population growth at the level of the region, its districts and cities. The aim of this thesis is to evaluate the current demographic development of the Central Bohemian Region and its reflection in the strategic development documents of the region and selected cities.

KEYWORDS

regions, regional development, cities, Central Bohemian Region, population growth, strategic planning

OBSAH

ÚVOD	10
1 REGION A REGIONÁLNÍ ROZVOJ	12
1.1 VYMEZENÍ REGIONU	12
1.2 REGIONÁLNÍ ROZVOJ	16
1.3 REGIONÁLNÍ POLITIKA	19
2 STŘEDOČESKÝ KRAJ A JEHO POSTAVENÍ V REGIONÁLNÍ STRUKTUŘE ČR	21
2.1 CHARAKTERISTIKA KRAJE	21
2.2 POROVNÁNÍ S OSTATNÍMI KRAJI ČESKÉ REPUBLIKY	25
2.3 ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ A SÍDELNÍ STRUKTURA	29
3 ANALÝZA POPULAČNÍHO RŮSTU STŘEDOČESKÉHO KRAJE	33
3.1 DEMOGRAFIE A STRUKTURA OBYVATELSTVA	33
3.2 POPULAČNÍ RŮST KRAJE	38
3.3 POPULAČNÍ RŮST V OKRESNÍM ČLENĚNÍ	41
3.4 POPULAČNÍ RŮST MĚST	44
3.5 SHRNUÍ ANALÝZY POPULAČNÍHO RŮSTU	49
4 REFLEXE POPULAČNÍHO VÝVOJE STŘEDOČESKÉHO KRAJE VE STRATEGICKÉM PLÁNOVÁNÍ	52
4.1 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ	52
4.2 PROGRAM ROZVOJE ÚZEMNÍHO OBVODU STŘEDOČESKÉHO KRAJE 2014–2020	55
4.3 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA MILOVICE	57
4.4 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA JESENICE	58
4.5 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA ŘÍČANY	60
4.6 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA RAKOVNÍK	61
4.7 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA PŘÍBRAM	62
4.8 PROGRAM ROZVOJE MĚSTA VLAŠIM	63
4.9 SHRNUÍ REFLEXE POPULAČNÍHO VÝVOJE VE STRATEGICKÝCH ROZVOJOVÝCH DOKUMENTECH	63
ZÁVĚR	66
POUŽITÁ LITERATURA	71

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Mapa regionů soudržnosti v ČR.....	15
Obrázek 2: Mapa krajů ČR.....	16
Obrázek 3: Geografická mapa Středočeského kraje.....	22
Obrázek 4: Okresy ve Středočeském kraji.....	29
Obrázek 5: Obce s rozšířenou působností ve Středočeském kraji.....	30
Obrázek 6: Schématické znázornění tří základních typů věkové struktury.....	36
Obrázek 7: Zastoupení mužů a žen ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019.....	37
Obrázek 8: Zastoupení ekonom. generací ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019.....	37
Obrázek 9: Průměrný věk obyvatel ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019.....	38
Obrázek 10: Populační růst Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019.....	40
Obrázek 11: Počet obyvatel v okresech Středočeského kraje v letech 1999 a 2019.....	43
Obrázek 12: Města a městyse ve Středočeském kraji.....	51
Obrázek 13: Proces strategického plánování.....	54
Tabulka 1: Jednotlivé úrovně územních jednotek klasifikace CZ-NUTS.....	14
Tabulka 2: Tři hlavní úrovně regionálního členění území podle počtu obyvatel.....	14
Tabulka 3: Rozdělení územních jednotek NUTS a LAU v ČR.....	14
Tabulka 4: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky.....	18
Tabulka 5: Rozloha jednotlivých krajů ČR.....	25
Tabulka 6: Počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR.....	26
Tabulka 7: Počet obcí v jednotlivých krajích ČR.....	27
Tabulka 8: Hustota zalidnění v jednotlivých krajích ČR.....	27
Tabulka 9: Průměrný věk obyvatel v jednotlivých krajích ČR.....	28
Tabulka 10: Administrativní členění Středočeského kraje.....	29
Tabulka 11: Okresy a obce s rozšířenou působností ve Středočeském kraji.....	30
Tabulka 12: Velikostní skupiny obcí Středočeského kraje – počet obcí, počet obyvatel.....	31
Tabulka 13: Populační růst Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019.....	39
Tabulka 14: Pětileté změny počtu obyvatel ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019.....	40
Tabulka 15: Populační růst okresů Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019.....	41
Tabulka 16: Absolutní pětileté změny počtu obyvatel v okresech mezi lety 1999 a 2019.....	42
Tabulka 17: Relativní pětileté změny počtu obyvatel v okresech mezi lety 1999 a 2019.....	43
Tabulka 18: Populační růst ve městech Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019 – 1. část.....	45
Tabulka 19: Absolutní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším nárůstem obyvatel mezi lety 1999 a 2019.....	46
Tabulka 20: Relativní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším nárůstem obyvatel mezi lety 1999 a 2019.....	46
Tabulka 21: Populační růst ve městech Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019 – 2. část.....	47
Tabulka 22: Absolutní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším poklesem obyvatel mezi lety 1999 a 2019.....	48
Tabulka 23: Relativní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším poklesem obyvatel mezi lety 1999 a 2019.....	49

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
CHKO	Chráněná krajinná oblast
LAU	Místní správní jednotka
NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
ORP	Obec s rozšířenou působností
Sb.	Sbírka zákonů
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá problematikou populačního růstu Středočeského kraje a jeho reflexí ve strategických rozvojových dokumentech. Populační růst kraje je v současné době velmi diskutovaným tématem, neboť ve Středočeském kraji došlo k nárůstu počtu obyvatel za posledních dvacet let o více než čtvrt milionu. Pro zhodnocení demografického vývoje Středočeského kraje a jeho reflexe ve strategických rozvojových dokumentech bude nejprve představen samotný Středočeský kraj v kontextu ČR. Následně bude provedena populační analýza na úrovni celého kraje, jeho okresů a měst. Na základě populační analýzy na úrovni měst budou vybrána tři města s absolutně největším přírůstkem obyvatel a tři města s absolutně největším úbytkem počtu obyvatel, u nichž bude zkoumána reflexe populačního vývoje v jejich strategických rozvojových dokumentech. Zkoumána bude i reflexe populačního růstu ve strategickém rozvojovém dokumentu na úrovni celého kraje.

Úvodní část práce je věnována teoretickému vymezení pojmu region, kterým je vždy nějaké území vymezené odlišnými charakteristikami. Vzhledem k jinému systému správního členění v zemích EU byla vymezena jednotná klasifikace územních statistických jednotek, která je označována jako klasifikace NUTS. Klasifikace územních statistických jednotek dělí územní jednotky na úroveň NUTS 0, NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3 a LAU. Každé úrovni pak odpovídá územní jednotka, jež má doporučený minimální a maximální počet obyvatel. Součástí úvodní části je dále přiblížení pojmu regionální rozvoj a regionální politika. Regionální rozvoj je slovní spojení, které má mnoho různých pojetí. Obecným pojetím tohoto pojmu je proces pozitivních změn. Regionální politika je obvykle chápána jako činnost využívající nástroje na podporu regionálního rozvoje. Teorie regionálního rozvoje bývají tradičně děleny do dvou skupin. Jedná se o teorie konvergenční a divergenční. Součástí této kapitoly jsou dále naznačeny hlavní vývojové etapy regionální politiky a regionálního rozvoje.

Druhá část práce je věnována Středočeskému kraji a jeho postavení v regionální struktuře ČR. Kapitola se zabývá charakteristikou kraje z hlediska jeho fyzicko-geografických a socioekonomických charakteristik. Následuje část věnována komparaci s ostatními kraji. Středočeský kraj je porovnáván s ostatními kraji z hlediska rozlohy, počtu obyvatel, počtu obcí, hustoty zalidnění a průměrného věku obyvatel. Závěr této kapitoly je věnován administrativnímu členění a sídelní struktuře kraje. Pozornost je věnována především jednotlivým okresům kraje, obcím s rozšířenou působností a velikostním skupinám obcí z hlediska počtu obcí a počtu obyvatel.

Následně se práce věnuje samotné analýze populačního růstu Středočeského kraje. Kapitola na úvod seznamuje čtenáře s vymezením demografie a strukturou obyvatelstva vztaženou i k samotnému kraji. Dále kapitola pracuje pouze s daty vztahujícími se ke kraji, okresům a městům Středočeského kraje. Analýza populačního růstu je prováděna v období mezi lety 1999 a 2019. Data použita při analýze jsou veřejně dostupná na webu Českého statistického úřadu a jedná se o data vyjadřující počet obyvatel vždy k 31. 12. daného roku. Data jsou získána především z regionálních časových řad Středočeského kraje a Malého lexikonu obcí z roku 2019. Jak již bylo zmíněno, analýza probíhá na úrovni krajské, okresní a městské. Na základě analýzy na krajské úrovni dochází ke zjištění celkového nárůstu počtu obyvatel. Současně dochází k vyčíslení meziročních změn vyjádřených jak v absolutním, tak v relativním pojetí. Analýza v okresním členění se zabývá celkovým nárůstem počtu obyvatel v jednotlivých okresech doplněné o zvolené pětileté intervaly včetně absolutních a relativních změn. Analýza na úrovni měst obsahuje data všech osmdesáti čtyř měst. Na základě celkové absolutní změny jsou vybrána města s největším přírůstkem a největším úbytkem. Tato města jsou následně analyzována z hlediska zvolených pětiletých intervalů. Veškeré změny jsou vyjádřeny jak absolutně, tak relativně.

Závěrečná část práce se věnuje reflexi populačního vývoje ve strategických rozvojových dokumentech. Kapitola pracuje se strategickým dokumentem na úrovni kraje a se strategickými dokumenty vybraných měst. Jedná se o tři města s absolutně největším přírůstkem počtu obyvatel a tři města s absolutně největším úbytkem počtu obyvatel. Ve strategických dokumentech je hledána souvislost s populačním vývojem a reakcí na něj.

Cílem práce je zhodnotit současný demografický vývoj Středočeského kraje a jeho reflexi ve strategických rozvojových dokumentech kraje a vybraných měst.

V návaznosti na cíl práce byly formulovány následující výzkumné otázky:

1. Jak byl dvacetiletý přírůstek obyvatel Středočeského kraje rozložen v čase?
2. Ve kterých městech Středočeského kraje došlo během zkoumaných dvaceti let k největšímu populačnímu přírůstku/úbytku obyvatel?
3. Věnuje se Středočeský kraj a jeho vybraná města ve svých strategických rozvojových dokumentech dostatečně problematice populačního vývoje?

1 REGION A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

V této kapitole budou vysvětleny základní pojmy, které napomáhají k pochopení a souvisí s problematikou regionálního rozvoje. V kapitole bude zahrnuto obecné vymezení pojmu region, včetně mezinárodní klasifikace územních statistických jednotek NUTS, dále pak vymezení regionálního rozvoje a regionální politiky.

1.1 Vymezení regionu

„Ze systémového hlediska je region složitým prostorovým otevřeným dynamickým systémem s velkým počtem prvků různé kvality a hustými vazbami, je bohatě strukturovaný a má širokou škálu různorodých vlastností.“ (Hudec, 2009: s. 20)

Pro pojem region existuje mnoho různých pojetí. Pojem region by však měl odpovídat danému kontextu používání či kontextu zájmu. Termín region je používán již dlouhou dobu, ovšem již dlouhá léta se odborníci bezúspěšně snaží o všeobecně přijatelnou definici, proto je tento termín v různých regionálních pracích používán v různém smyslu. (Stejskal a kol., 2009), (Wokoun a kol., 2011)

Území různého druhu, která jsou rozlišována podle svých charakteristik jsou chápána jako region. Region lze definovat jako území s definovanými prvky, v němž existuje specifická funkční a související infrastruktura a prosazuje se společný zájem na rozvoji regionu a na zlepšení blahobytu občanů. Obecně lze rozlišit regiony na (Maier, 2012):

- a) fyzické,
- b) administrativně správní,
- c) funkční.

Za fyzické regiony považujeme regiony vytvářené územím se stejnými nebo obdobnými přírodními podmínkami a vymezené přirozenými bariérami nebo rozhraními, jako jsou pohoří, pobřeží, velké vodní toky nebo jezera apod. Administrativně správní regiony jsou regiony s pevně vymezenými hranicemi. Funkčním regionem je pak území, které v nějakém ohledu fungují jako jeden celek. Regiony lze nadále dělit podle stejnorodosti na homogenní a heterogenní. Homogenní regiony se vyznačují stejnorodostí či podobností sledovaných znaků. Naopak heterogenní regiony vychází z hierarchického uspořádání a územních vztahů prostoru. (Maier, 2012; Metodická podpora regionálního rozvoje, 2020)

Jako region mohou být označována různě veliká území. Regionem může být nazýváno území střední Evropy, jeden či více krajů v České republice, které jsou nazývány regiony soudržnosti, ale i samotné kraje mohou být též nazývány regiony. Regionem jsou i menší oblasti, jako například území obcí s rozšířenou působností. (Maier, 2012)

Podle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje je region definovaný jako územní celek, vymezený územními obvody krajů a obcí, jehož rozvoj může být podporován podle tohoto zákona.

Regionem je tedy vždy nějaké území vymezené odlišnými charakteristikami. Odlišnostmi mohou být hranice, kultura, jazyk, náboženství atd. Pod pojmem region může být chápáno různě velké území, a proto je vhodné využívat klasifikace, které pomohou definovat jednotlivé velikosti regionu. Každá členská země EU má jiný systém správního členění. Z toho důvodu vznikla pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v jednotlivých regionech jednotná klasifikace územních statistických jednotek – NUTS.

Klasifikace NUTS

Komise Evropských společenství již v 70. letech minulého století zavedla klasifikaci územních statistických jednotek NUTS jako jednotný systém členění území EU. Eurostat ve spolupráci s členskými státy v roce 2000 započal s tvorbou legislativy a jednotné evropské metodiky pro konstrukci klasifikace NUTS. V České republice bylo vymezení statistických územních jednotek provedeno Českým statistickým úřadem po dohodě s Eurostatem. Klasifikace územních statistických jednotek CZ-NUTS byla zavedena opatřením Českého statistického úřadu a nahradila Číselník krajů a okresů. Z legislativních důvodů byla klasifikace CZ-NUTS znovu vydána v roce 2003. Klasifikace CZ-NUTS se stala součástí evropské klasifikace NUTS v důsledku vstupu České republiky do EU. Proto byla k 1. květnu 2004 provedena aktualizace klasifikace CZ-NUTS, která uvádí kódy územních jednotek do souladu s kódy evropské klasifikace. Tyto kódy jsou závazné pro všechny členské státy EU. Klasifikace CZ-NUTS je určena nejen pro statistické účely, ale i pro potřeby analytické a pro potřeby poskytování údajů ve vztahu k Evropské unii. (ČSÚ, 2019; Euroskop, 2020)

Předmětem klasifikace CZ-NUTS je uspořádání územních jednotek v České republice do úrovně NUTS 3. Po vstupu do EU došlo ke vzniku organizačních jednotek NUTS 2. Následující tabulka č. 1 obsahuje jednotlivé úrovně územních jednotek klasifikace CZ-NUTS.

Tabulka 1: Jednotlivé úrovně územních jednotek klasifikace CZ-NUTS

Úroveň	Územní jednotka	Počet jednotek
NUTS 0 (stát)	Česká republika	1
NUTS 1 (území)	Území celé České republiky	1
NUTS 2 (region soudržnosti)	Sdružené kraje	8
NUTS 3 (kraj)	Kraje	14

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2019)

Jednotlivé úrovně územních jednotek jsou rozděleny hierarchicky shora-dolů, to znamená, že největší jednotky mají označení NUTS 0 a nejmenší NUTS 3. Existují také tři hlavní úrovně regionálního členění území podle počtu obyvatel. Tyto úrovně jsou obsaženy v následující tabulce č. 2.

Tabulka 2: Tři hlavní úrovně regionálního členění území podle počtu obyvatel

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: vlastní zpracování dle (Euroskop, 2020)

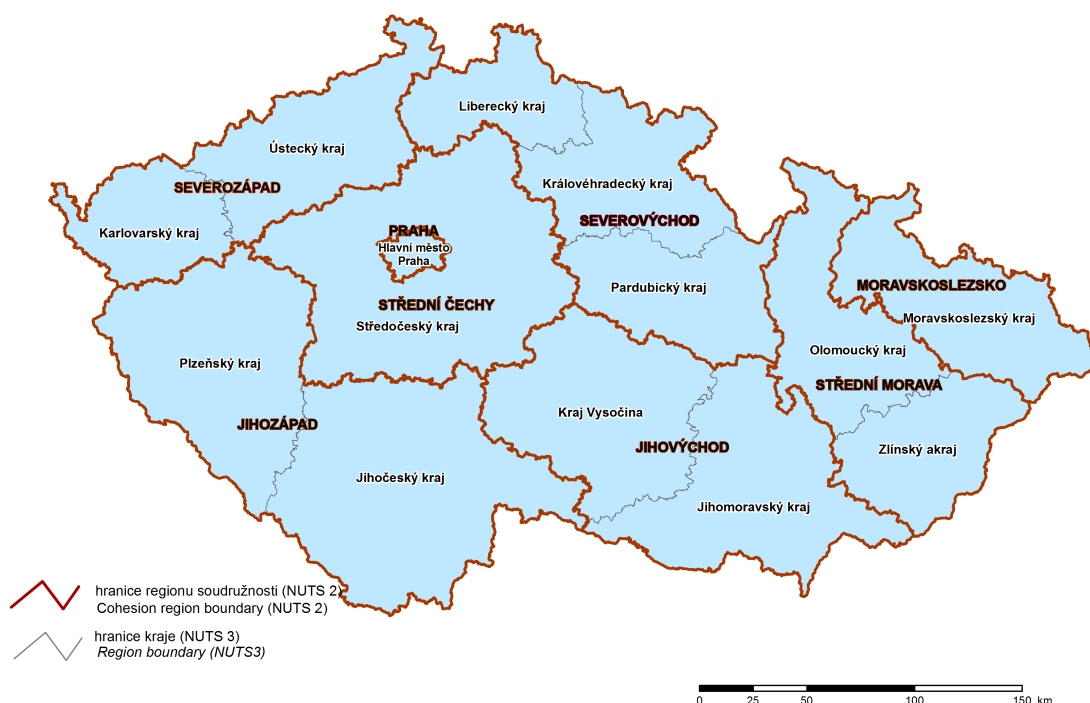
Klasifikace územních statistických jednotek CZ-NUTS vstoupila v České republice v platnost dne 1. ledna 2000. Klasifikace podchytila nově vzniklé územně správní uspořádání České republiky, tedy rozdělení na 14 krajů. Od 1. ledna 2008 klasifikace CZ-NUTS popisuje územní struktury pouze do úrovně krajů. Pro územní jednotky nižší než kraj, existuje systém LAU. Cílem tohoto systému je podchytit územní jednotky regionálního charakteru. Oba statistické systémy, LAU a NUTS, jsou vzájemně propojeny vazbami. Následující tabulka č. 3 obsahuje rozdělení územních jednotek NUTS a LAU v České republice k 31. 12. 2018.

Tabulka 3: Rozdělení územních jednotek NUTS a LAU v ČR

Úroveň	Územní jednotka	Počet
NUTS 0	Česká republika	1
NUTS 1	Území celé České republiky	1
NUTS 2	Sdružené kraje	8
NUTS 3	Kraje	14
LAU	Obce	6 258

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2019)

Jednotlivé úrovně NUTS jsou charakterizovány počtem obyvatel a rozlohou. V České republice odpovídá úroveň NUTS 0 a NUTS 1 České republice. V jiných zemích EU, například v Německu, úroveň NUTS 0 odpovídá celému území Německa a úroveň NUTS 1 odpovídá jednotlivým spolkovým zemím. Úroveň NUTS 2 představuje sdružené kraje, tzv. regiony soudržnosti. Tato úroveň odpovídá základní statistické jednotce, která slouží pro výpočet ukazatele HDP/obyvatele. Na základě tohoto ukazatele dochází k alokaci prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Mezi regiony soudržnosti v České republice patří Praha, Střední Čechy, Střední Morava, Severozápad, Jihozápad, Severovýchod, Jihovýchod a Moravskoslezsko. Následující obrázek č. 1 zobrazuje regiony soudržnosti v České republice včetně krajů, které daný region tvoří.

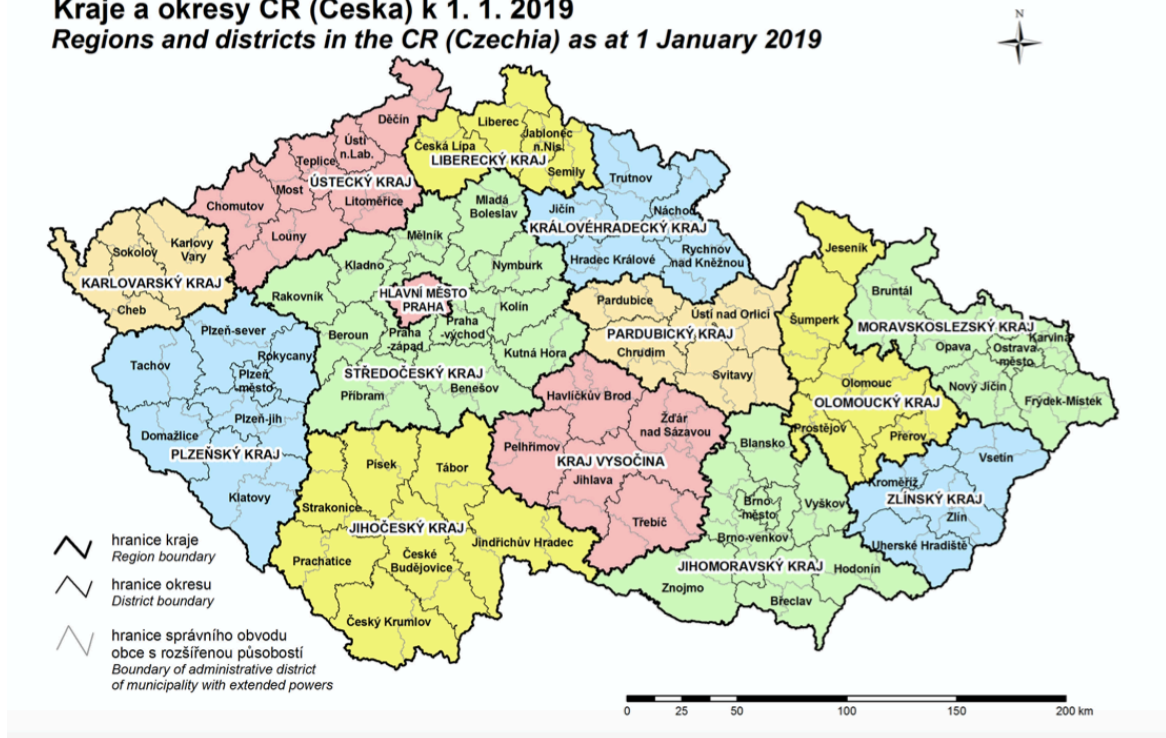

Obrázek 1: Mapa regionů soudržnosti v ČR

Zdroj: (ČSÚ, 2018)

Úroveň NUTS 3 odpovídá krajům, kterých je v České republice 14. Mezi kraje ČR se řadí Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj, Zlínský kraj, Jihomoravský kraj, Kraj Vysočina, Pardubický kraj, Královéhradecký kraj, Liberecký kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Středočeský kraj a Praha. Následující obrázek č. 2 zobrazuje kraje České republiky. (ČSÚ, 2019; NÚV, 2020)

Kraje a okresy ČR (Česka) k 1. 1. 2019
Regions and districts in the CR (Czechia) as at 1 January 2019

Obrázek 2: Mapa krajů ČR

Zdroj: (ČSÚ, 2020)

Úroveň LAU navazuje na klasifikaci NUTS. V České republice je v současné době pouze jedna úroveň LAU, která odpovídá obcím. Okresní úroveň v klasifikaci LAU již nefiguruje. Úroveň LAU odpovídá tedy obcím, kterých je v České republice 6 258. Vzhledem k častým změnám Eurostat ke konci každého roku zveřejňuje aktualizovaný seznam. (ČSÚ, 2016)

1.2 Regionální rozvoj

Stejně jako pojem region, tak i regionální rozvoj je široký pojem, jehož definice jsou v literatuře nejednotné. Různá vymezení mají mnoho společných prvků, která jsou účelová v tom smyslu, že se vždy vztahují k určitému chápání regionu. Regionální rozvoj zahrnuje různé složky. Složkami jsou hospodářský rozvoj, sociální rozvoj, či rozvoj jednotlivých dílčích složek, kterými jsou například rozvoj dopravy, rozvoj podnikání apod. Jednotlivé složky regionálního rozvoje jsou propojeny. Ačkoliv je rozvoj regionu chápán široce a různým způsobem, jeho smyslem je zlepšování podmínek v regionu tak, aby se udržoval či rozrůstal blahobyt jeho obyvatel. (Maier, 2012)

Rozvoj je všeobecně velmi mnohovýznamový pojem, jehož interpretace může být velmi rozdílná. Dnes se tomuto pojmu přisuzuje širší sociální, ekologický, politický či kulturní rozměr. Důležité je, že neexistují všeobecně platná kritéria, která by měl regionální rozvoj

splňovat. V obecné rovině lze rozvoj označit jako proces pozitivních změn. Obvykle nejde jen o zlepšení kvantitativních, ale zejména kvalitativních charakteristik dané oblasti. Nejčastěji jde o oblasti přírodní a sociálně-ekonomické. Rozvoj bývá často zjednodušován a zaměňován za růst. Regionální růst je chápán jako zvýšení celkového produktu regionu v daném časovém období, zatímco regionální rozvoj je představován celým komplexem procesů. Regionální rozvoj lze tedy definovat jako soubor procesů, které probíhají uvnitř regionů a které se týkají pozitivních ekonomických, sociálních, environmentálních a jiných proměn regionů. Rozvoj se stává subjektivní veličinou, která se odvíjí od hodnotové orientace občanů apod. Konkrétní představa o rozvoji je spojena s vnímáním jednotlivých proměn ze strany příslušných aktérů, kterými jsou občané, podnikatelé, političtí představitelé či úředníci veřejné správy atd. (Buček a kol., 2010; Metodická podpora regionálního rozvoje, 2020)

Stimson, Stough a Roberts (2006) formulují regionální rozvoj jako aplikaci ekonomických procesů a zdrojů dostupných v regionu, jejichž výsledkem je udržitelný rozvoj a požadované ekonomické výsledky pro region, které splní očekávání podniků, rezidentů i nerezidentů.

Ministerstvo pro místní rozvoj má vlastní definici regionálního rozvoje. Regionální rozvoj definuje jako růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. (Stejskal a kol., 2009)

Způsob realizace regionální politiky, její zaměření, nástroje, které využívá a způsob jejího naplňování vychází z určitých teoretických koncepcí regionálního rozvoje. Teoretické koncepce ukazují, jaké nástroje může regionální politika na podporu regionálního rozvoje využívat. Teorie regionálního rozvoje lze klasifikovat mnoha způsoby v závislosti na přijetí různých kritérií. Tradičně bývají děleny do dvou skupin (Blažek a kol., 2011):

- konvergenční teorie a
- divergenční teorie.

První skupinu tvoří teorie regionální rovnováhy, tzv. konvergenční teorie. Autoři těchto teorií se přiklání k názoru, že přirozenou tendencí regionálního rozvoje je vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Druhou skupinu tvoří teorie regionální nerovnováhy, tzv. divergenční teorie. Zastánci těchto teorií jsou přesvědčeni, že v průběhu vývoje dochází spíše k dalšímu zvětšování meziregionálních rozdílů. Názor na otázku, zda je základní tendencí regionálního rozvoje tendence k rovnováze, či naopak k nerovnováze, prošel v průběhu 20. století nemalými proměnami, a to i v návaznosti na daleko širší a obecnější diskuze o roli státu a státních

intervencích v ekonomice a ve společnosti vůbec. Na názoru na tyto otázky závisela i koncepce regionální politiky v jednotlivých obdobích. Následující tabulka č. 4 znázorňuje hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky. (Blažek a kol., 2011; Buček a kol., 2010)

Tabulka 4: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
neoklasický (1920–1940)	teorie regionální rovnováhy (zejména tzv. neoklasické modely)	základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
keynesiánský (1950–1975)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólu růstu)	„práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokace institucí)
neomarxistický (1970–1985)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná (např. v bývalé ČSSR), ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti celého státu
neoliberální (1975–)	teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
institucionální (1980–)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: zpracováno dle (Blažek a kol., 2011)

1.3 Regionální politika

V dnešní době vzniká potřeba neustále zlepšovat podmínky pro život obyvatel v regionech a zlepšovat krajinu kolem sebe. Zlepšování vede nejen ke spokojenějšímu obyvatelstvu, ale působí kladně i na cestovní ruch. Veškeré snahy jsou uskutečňovány prostřednictvím různých činností a intervencí, které se souhrnně označují jako regionální politika.

Regionální politika je v evropském kontextu obvykle chápána jako činnost, jejímž úkolem je přispívat ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a k zabezpečení jejich harmonického rozvoje. Definice pojmu regionální politika v současnosti existuje několik, avšak neexistuje žádná obecně uznávaná definice. Za významnější jsou uznávány následující definice, které vystihují podstatu a účel regionální politiky. (Stejskal a kol., 2009; Metodická podpora regionálního rozvoje, 2020)

„Regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.“ (Stejskal a kol., 2009: s. 12)

Regionální politika je také definována jako součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající na jedné straně růstu stupně ekonomické aktivity na území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící ke kontrole ekonomických aktivit na územích s nadměrným růstem. (Metodická podpora regionálního rozvoje, 2020)

V neposlední řadě je regionální politika považována jako soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů.

Regionální politikou lze rozumět ovlivňování hospodářských procesů v územních částech státu anebo většího ekonomického procesu prostřednictvím veřejného sektoru. Podle tohoto tvrzení je regionální politika identická s regionální hospodářskou politikou. Regionální politika se snaží ovlivňovat většinou rozvoj velkých hospodářských celků určitého státu, přesto však nejdůležitějšími účastníky jsou tradičně národní státy a příslušná resortní ministerstva. (Stejskal a kol., 2009; Maier a kol., 1998)

Stmelující a koordinační charakter regionální politiky je klíčový ve vztahu k ostatním veřejným politikám a reflexe jejich prostorových dopadů. Při realizaci svých cílů využívá regionální politika různých postupů vůči jednotlivým regionům. Základním motivem je plné využití všech výrobních faktorů, a to zejména pracovní síly. Neméně důležité je pak optimální rozmístění firem. Regionální politika se ve svých počátcích snažila o přesun pracovních sil z regionů s vysokou nezaměstnaností do míst s převahou nabídky pracovních sil. V současné době jednoznačně převládá opačná strategie – motivace pohybu práce za pracovníky. Ekologické aspekty regionální politiky stále narůstají, proto není možné rozvíjet území na úkor životního prostředí. I když je jejich význam nižší, svou roli při rozhodování hrají i sociální a politické motivy. Při realizaci regionální politiky může být smysluplné řešení pouze určitých disparit. Je potřeba rozlišovat důsledky a příčiny. Regionální politika by měla primárně řešit příčiny, přičemž nelze opominout odstraňování důsledků. (Metodická podpora regionálního rozvoje, 2020)

Regionální politika existuje z důvodu přetrvávání regionálních disparit, které mají dopad na ekonomické blaho národních regionů. Je důležité vědět, proč je regionální politika žádoucí a jaký prospěch z ní bude národ mít. Je všeobecně známo, že regionální disparity způsobují problémy, neboť brání dosažení cílů národní politiky, například poskytování pracovních příležitostí, dosažení uspokojivé míry růstu nebo spravedlivější rozdělení příjmů a bohatství. Účelem regionální politiky je dosažení stanovených cílů národní politiky. V tomto smyslu lze považovat regionální politiku za důležitou součást hospodářské politiky. (Armstrong a kol., 2000)

2 STŘEDOČESKÝ KRAJ A JEHO POSTAVENÍ V REGIONÁLNÍ STRUKTUŘE ČR

Tato kapitola se zabývá popisem Středočeského kraje. V první řadě je pozornost věnována fyzicko-geografické a socioekonomické charakteristice. Druhá část této kapitoly je zaměřena na komparaci s ostatními kraji České republiky z hlediska rozlohy, počtu obyvatel, počtu obcí, hustoty zalidnění a průměrného věku obyvatel. Poslední část kapitoly je věnována administrativnímu členění a sídelní struktuře Středočeského kraje.

Na území současné České republiky byly kraje vymezeny v určité podobě od středověku. Jednalo se původně o správní celky stojící mezi panstvími a zeměmi. Krajské uspořádání bylo v 19. století zrušeno, aby mohlo být ve 20. století opět zavedeno. Od té doby bylo však krajské uspořádání několikrát reformováno. Za novodobým vznikem krajů stojí ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Na základě tohoto zákona bylo rozhodnuto o způsobu územního a samosprávného uspořádání státu. Tímto zákonem byly vytvořeny současné kraje. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2000 a v listopadu téhož roku se konaly první volby do krajských zastupitelstev. Kraje získaly kompetence na základě zákona č. 129/2000 Sb., o krajích. (Středočeský kraj, 2020)

2.1 Charakteristika kraje

Středočeský kraj, jak již název napovídá, leží uprostřed Čech. Díky své velikosti, počtu obyvatel i obcí je největším krajem v ČR. Územně náleží k Českému masivu, který je jednou z nejstarších částí evropské pevniny. Jeho reliéf je poměrně členitý. Sever a východ je rovinný, naopak na jihu a jihozápadě převládají vrchoviny. Nejvyšším bodem je vrchol Tok – 865 m n. m., naopak nejnižším bodem je řečiště Labe – 153 m n. m. Následující obrázek č. 3 zobrazuje geografickou mapu Středočeského kraje, kde je znázorněn reliéf kraje, silniční a železniční síť, vodní plochy a toky a obce se statutem města. (Středočeský kraj, 2020)

Geografická mapa Středočeského kraje
Geographical map of the Středočeský Region

Obrázek 3: Geografická mapa Středočeského kraje

Zdroj: (ČSÚ, 2020)

Rozloha kraje k 31. 12. 2018 činila 10 928 km². Rozloha kraje je přibližně dvakrát větší, než je průměrná rozloha kraje v ČR. Kraj zcela obklopuje hlavní město Prahu a sousedí s krajem Jihočeským, Plzeňským, Ústeckým, Libereckým, Královéhradeckým, Pardubickým a Krajem Vysočina.

Kraj patří do úmoří Severního moře. Plocha povodí je necelých 140 000 km². Mezi významné řeky patří Vltava, Labe, Cidlina, Jizera, Berounka a Sázava. U města Mělník se vlévá Vltava do Labe. Na území kraje se nachází i jezera, mezi významné patří např. Proboštská jezera či jezero Lhota. Největším rybníkem Středočeského kraje je Žehuňský rybník, který díky své rozloze 258 ha patří mezi deset největších rybníků ČR. Ve Středočeském kraji se nachází vodní nádrže, které jsou významnými zdroji pitné vody celorepublikového rozsahu. Jedná se o vodní nádrž Švihov, která zásobuje hlavní město Prahu. Dalšími přehradami na území Středočeského kraje jsou Orlík a Slapy.

Středočeský kraj je nejlidnatějším krajem České republiky. K 31. 12. 2019 měl kraj 1 385 141 obyvatel. Demografický vývoj kraje se začal výrazně měnit ve druhé polovině devadesátých let minulého století, především díky výstavbě satelitních obytných celků v okolí

Prahy. Vzhledem k dobré poloze se do kraje stěhuje velké množství mladých lidí, proto od roku 1997 pravidelně přibývá počet obyvatel. Došlo také k postupnému snížení přirozeného úbytku a od roku 2006 se v kraji rodí více dětí, než kolik osob umírá. V roce 2019 byl Středočeský kraj nejmladším regionem s průměrným věkem 41,3 let. Ovšem ani Středočeský kraj se nevyhnul celorepublikovému trendu v podobě stárnutí populace a od roku 2015 začaly i zde početně převažovat osoby ve věku 65 a více let nad dětmi ve věku do 14 let.

Poloha Středočeského kraje je mimořádně výhodná, neboť úzká vazba s hlavním městem a hustá dopravní síť významně ovlivňuje jeho ekonomickou charakteristiku. Kraj je pro Prahu významným zdrojem pracovních sil. Středočeský kraj je charakteristický rozvinutou zemědělskou i průmyslovou výrobou. V severovýchodní části kraje jsou vynikající přírodní podmínky, ze kterých zemědělská výroba těží. Kraj vyniká hlavně rostlinnou výrobou, pěstováním pšenice, ječmene, cukrové řepy a v příměstských částech i pěstováním ovoce, zeleniny a květin. Stěžejními průmyslovými odvětvími jsou strojírenství, chemie a potravinářství. Významnými podniky jsou ŠKODA AUTO a.s. Mladá Boleslav nebo TPCA Czech, s.r.o. Kolín. V kraji je dále zastoupeno i sklářství, keramika a polygrafie.

Středočeský kraj má kromě Prahy nejhustší, ale také nejpretížnější dopravní síť v republice. Přes území kraje vedou do hlavního města hlavní železniční i silniční tranzitní sítě. V kraji se nachází dálnice a rychlostní komunikace, která jsou ve vlastnictví státu. Na území kraje se dále nachází silnice II. a III. třídy ve vlastnictví kraje a v neposlední řadě jsou to místní komunikace ve vlastnictví měst a obcí. Svě zastoupení v kraji má i vodní doprava. V současné době Labsko-vltavská vodní cesta představuje jedinou vodní cestu v ČR pro vnitrostátní i mezinárodní přepravu.

Dlouholetou a úctyhodnou tradici má středočeské školství, které bylo vždy ovlivňováno Prahou, jakožto českým vzdělanostním centrem. Ve středních Čechách školy vždy usilovaly o to, aby jejich odborná úroveň byla stejně dobrá jako v příslušných vzdělávacích zařízeních nejen pražských, ale i v celé České republice. Pro kraj je důležité, aby vzdělávání a vzdělání bylo přizpůsobováno především současným potřebám. Na území kraje působí vedle škol zřízených krajem a obcemi také soukromé školy různých zřizovatelů a školy církevní. Tím je vytvořena vzdělávací síť škol i školských zařízení, které poskytují dobré vzdělání obyvatelům nejen středočeského regionu. Dle Českého statistického úřadu bylo ve školním roce 2017/2018 celkem 785 škol předškolního vzdělávání, 553 škol základního vzdělávání, 153 škol středoškolského vzdělávání a 19 škol vyššího odborného vzdělávání. (ČSÚ, 2020)

Co se zdravotnictví ve Středočeském kraji týče, zdravotnictví netvoří pouze nemocnice, ale zahrnuje síť lékařů primární péče, ambulantních specialistů, lékáren, domácí zdravotní péče, dopravní zdravotní služby, léčeben dlouhodobě nemocných, odborných ústavů, dětských léčeben, lázní a samozřejmě i síť poskytovatelů tzv. nelékařské zdravotní péče, jako jsou psychologové, logopedi apod. Pouze vzájemnou spoluprací všech zmíněných složek může být péče o pacienta komplexní a ucelená. Zdravotnická záchranná služba má zásadní postavení. Na základě informací z Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR je ve Středočeském kraji celkem 3 196 zdravotnických zařízení. Z celkového počtu zdravotnických zařízení je kupříkladu 22 nemocnic, 7 nemocnic následné péče, 2 psychiatrické léčebny, 4 lázeňské léčebny atd. (ÚZIS, 2016)

Na území kraje se nachází množství významných historicky cenných památek a několik chráněných krajinných oblastí. Největší koncentrací památek se vyznačuje město Kutná Hora, které bylo zapsáno do Seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO. Mezi památky města patří například chrám sv. Barbory, Vlašský dvůr nebo kostnice a katedrála Nanebevzetí Panny Marie. Kraj je proslulý hrady a zajímavými zříceninami. Mezi nejproslulejší hrady patří Karlštejn, Český Šternberk nebo například Kokořín. Nejzajímavějšími zříceninami jsou Žebrák a Okoř. Mezi památky na území kraje patří i zámky, těmi nejvýznamnějšími jsou například Konopiště, Žleby, Kačina či Lány. Nejcenějšími přírodními oblastmi jsou v kraji CHKO Křivoklátsko, Český kras, Český ráj, Blaník a Kokořínsko. (Středočeský kraj, 2020)

2.2 Porovnání s ostatními kraji České republiky

Jak již bylo zmíněno na začátku této kapitoly, Středočeský kraj je největším krajem ČR z hlediska své rozlohy, počtu obyvatel i obcí. Následující tabulky poukazují na postavení a velikost Středočeského kraje vzhledem k ostatním krajům ČR.

Celková rozloha České republiky činila k 31. 12. 2018 celkem 78 871 km². Středočeský kraj je tedy se svou rozlohou 10 928 km² největším krajem ČR. Jeho rozloha zabírá téměř 14 % území celé ČR. Průměrná rozloha kraje v ČR je přibližně 5 500 km². Středočeský kraj je vzhledem k průměrné rozloze přibližně dvakrát větší. Druhým největším krajem, jehož rozloha přesahuje hranici 10 000 km² je kraj Jihočeský s rozlohou 10 058 km². Naopak nejmenším krajem ČR je hlavní město Praha s rozlohou 496 km², jehož rozloha zabírá necelé 1 % z celkové rozlohy ČR. Následující tabulka č. 5 zobrazuje rozlohu jednotlivých krajů ČR k 31. 12. 2018.

Tabulka 5: Rozloha jednotlivých krajů ČR

Pořadí	Kraj	Rozloha kraje km ²
1.	Středočeský	10 928
2.	Jihočeský	10 058
3.	Plzeňský	7 649
4.	Jihomoravský	7 188
5.	Vysočina	6 796
6.	Moravskoslezský	5 430
7.	Ústecký	5 339
8.	Olomoucký	5 272
9.	Královéhradecký	4 759
10.	Pardubický	4 519
11.	Zlínský	3 963
12.	Karlovarský	3 310
13.	Liberecký	3 163
14.	Hlavní město Praha	496

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Česká republika měla k 31. 12. 2019 celkem 10 693 939 obyvatel. Nejlidnatějším krajem ČR je Středočeský kraj, který měl k 31. 12. 2019 celkem 1 385 141 obyvatel. Počet obyvatel ve Středočeském kraji tvoří necelých 13 % z celkové populace ČR. Druhým nejlidnatějším

krajem je hlavní město Praha s 1 324 277 obyvateli. Nejméně obyvatel žije v kraji Karlovarském, kde žije 294 664 obyvatel, což odpovídá necelým 3 % celkové populace ČR. Následující tabulka č. 6 zobrazuje počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR k 31. 12. 2019.

Tabulka 6: Počet obyvatel v jednotlivých krajích ČR

Pořadí	Kraj	Počet obyvatel
1.	Středočeský	1 385 141
2.	Hlavní město Praha	1 324 277
3.	Moravskoslezský	1 200 539
4.	Jihomoravský	1 191 989
5.	Ústecký	820 965
6.	Jihočeský	644 083
7.	Olomoucký	632 015
8.	Plzeňský	589 899
9.	Zlínský	582 555
10.	Královéhradecký	551 647
11.	Pardubický	522 662
12.	Vysočina	509 813
13.	Liberecký	443 690
14.	Karlovarský	294 664

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Třetím ukazatelem poukazujícím na velikost Středočeského kraje je počet obcí. Česká republika měla k 31. 12. 2018 celkem 6 258 obcí. Středočeský kraj je krajem s největším počtem obcí. Území kraje je rozčleněno na 1 144 obcí. Druhým krajem s největším počtem obcí je Kraj Vysočina, který je tvořen 704 obcemi. Krajem s nejmenším počtem obcí je hlavní město Praha, která je specifickým typem území a není dále rozčleněna na obce. Hlavní město Praha je tak jedinou obcí celého kraje. Druhým nejmenším krajem, co se obcí týče je kraj Karlovarský. Karlovarský kraj je tvořen 134 obcemi. Následující tabulka č. 7 zobrazuje počet obcí v jednotlivých krajích ČR k 31. 12. 2018.

Tabulka 7: Počet obcí v jednotlivých krajích ČR

Pořadí	Kraj	Počet obcí
1.	Středočeský	1 144
2.	Vysočina	704
3.	Jihomoravský	673
4.	Jihočeský	624
5.	Plzeňský	501
6.	Pardubický	451
7.	Královéhradecký	448
8.	Olomoucký	402
9.	Ústecký	354
10.	Zlínský	307
11.	Moravskoslezský	300
12.	Liberecký	215
13.	Karlovarský	134
14.	Hlavní město Praha	1

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2019)

Na základně údajů o počtu obyvatel a rozloze lze vyčíslit i hustotu obyvatel v jednotlivých krajích ČR. Hustota zalidnění České republiky je 136 obyvatel/km². Největší hustota zalidnění je v hlavním městě Praha, kde je hustota 2 669 obyvatel/km². Druhým krajem s největší hustotou zalidnění je kraj Moravskoslezský, jehož hustota činí 221 obyvatel/km². Avšak mezi prvním a druhým krajem s největší hustotou je značný odstup. Kraj s nejmenší hustotou zalidnění je kraj Jihočeský, jehož hustota činí 64 obyvatel/km². Středočeský kraj, který byl největším, co se týče rozlohy a počtu obyvatel je až sedmým v pořadí co se hustoty zalidnění týče. Hustota zalidnění Středočeského kraje je 127 obyvatel/km². Následující tabulka č. 8 znázorňuje hustotu zalidnění v jednotlivých krajích ČR.

Tabulka 8: Hustota zalidnění v jednotlivých krajích ČR

Pořadí	Kraj	Hustota zalidnění na km ²
1.	Hlavní město Praha	2 669
2.	Moravskoslezský	221
3.	Jihomoravský	166
4.	Ústecký	154
5.	Zlínský	147

6.	Liberecký	140
7.	Středočeský	127
8.	Olomoucký	120
9.	Královéhradecký	116
10.	Pardubický	116
11.	Karlovarský	89
12.	Plzeňský	77
13.	Vysočina	75
14.	Jihočeský	64

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 2.1, Středočeský kraj je nejmladším krajem České republiky. Ve Středočeském kraji byl v roce 2019 průměrný věk obyvatel 41,3 let. Druhým nejmladším krajem České republiky je hlavní město Praha. V hlavním městě byl v roce 2019 průměrný věk 41,9 let. Naopak nejstaršími kraji v ČR je kraj Královéhradecký a Zlínský. Průměrný věk obyvatel byl v obou krajích v roce 2019 shodný a činil 43,3 let. Následující tabulka č. 9 zobrazuje průměrný věk obyvatel v jednotlivých krajích ČR k 31. 12. 2019.

Tabulka 9: Průměrný věk obyvatel v jednotlivých krajích ČR

Pořadí	Kraj	Průměrný věk obyvatel
1.	Středočeský	41,3
2.	Hlavní město Praha	41,9
3.	Ústecký	42,2
4.	Liberecký	42,3
5.	Jihomoravský	42,5
6.	Pardubický	42,6
7.	Jihočeský	42,8
8.	Plzeňský	42,8
9.	Moravskoslezský	42,9
10.	Vysočina	42,9
11.	Olomoucký	43,0
12.	Karlovarský	43,1
13.	Královéhradecký	43,3
14.	Zlínský	43,3

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

2.3 Administrativní členění a sídelní struktura

Středočeský kraj je územně samosprávnou jednotkou a zároveň i regionem soudržnosti. Území kraje se dělí na 12 okresů. Součástí okresů jsou pak obce, kterých je ve Středočeském kraji celkem 1 144. Z celkového počtu obcí je celkem 26 obcí s rozšířenou působností a 84 měst. Následující tabulka č. 10 zobrazuje administrativní členění Středočeského kraje.

Tabulka 10: Administrativní členění Středočeského kraje

Okresy	Obce	Obce s rozšířenou působností	Města
12	1 144	26	84

Zdroj: zpracováno dle (ČSÚ, 2019)

Jak již bylo zmíněno, území kraje se dělí na 12 okresů – Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram a Rakovník. Následující obrázek č. 4 zobrazuje okresy Středočeského kraje.

Obrázek 4: Okresy ve Středočeském kraji

Zdroj: (Středočeský kraj, 2020)

Okresy lze nadále používat k územní identifikaci příslušnosti jednotlivých sídelních lokalit, tedy obcí, neboť územím okresů má svoji územní působnost vymezena řada specializovaných orgánů státní správy. Administrativně se kraj člení na 26 územně samosprávných celků – obcí s rozšířenou působností. Většina kompetencí, které dříve vykonávaly okresní úřady, byla

převedená na obce s rozšířenou působností. Následující tabulka č. 11 zobrazuje jednotlivé okresy a obce s rozšířenou působností ve Středočeském kraji. (Středočeský kraj, 2020)

Tabulka 11: Okresy a obce s rozšířenou působností ve Středočeském kraji

Okres	Obce s rozšířenou působností
Benešov	Benešov, Vlašim, Votice
Beroun	Beroun, Hořovice
Kladno	Kladno, Slaný
Kolín	Kolín, Český Brod
Kutná Hora	Kutná Hora, Čáslav
Mělník	Mělník, Kralupy nad Vltavou, Neratovice
Mladá Boleslav	Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště
Nymburk	Nymburk, Poděbrady, Lysá nad Labem
Praha-východ	Brandýs nad Labem–Stará Boleslav, Říčany
Praha-západ	Černošice
Příbram	Příbram, Dobříš, Sedlčany
Rakovník	Rakovník

Zdroj: zpracováno dle (Středočeský kraj, 2020)

Na následujícím obrázku č. 5 je mapově zobrazeno 26 obcí s rozšířenou působností ve Středočeském kraji.

Obrázek 5: Obce s rozšířenou působností ve Středočeském kraji

Zdroj: (Středočeský kraj, 2020)

Z předchozího textu je již známo, že Středočeský kraj je největším krajem ČR jednak z hlediska počtu obyvatel, tak i z hlediska počtu obcí. Na základě velikostních skupin obcí lze počet obcí i počet obyvatel rozdělit do skupin. V souvislosti s velikostními skupinami obcí je důležité poznamenat, že data vychází z Malého lexikonu obcí 2019 dostupného na webu Českého statistického úřadu a data se vztahují k roku 2018, neboť Malý lexikon obcí 2020 ještě nebyl publikován. Následující tabulka č. 12 zobrazuje velikostní skupiny obcí z hlediska počtu obcí a počtu obyvatel k 31. 12. 2018. Ve Středočeském kraji k 31. 12. 2018 žilo celkem 1 369 332 obyvatel.

Tabulka 12: Velikostní skupiny obcí Středočeského kraje – počet obcí, počet obyvatel

Velikostní skupiny obcí	Počet obcí	Počet obyvatel	Procentuální zastoupení obyvatel v obcích
do 199	227	29 471	2,15 %
od 200 do 499	370	125 299	9,15 %
od 500 do 999	279	195 195	14,25 %
od 1 000 do 1 999	152	208 802	15,25 %
od 2 000 do 4 999	75	230 900	16,86 %
od 5 000 do 9 999	21	149 499	10,92 %
od 10 000 do 19 999	15	231 711	16,92 %
od 20 000 do 49 999	4	129 401	9,45 %
od 50 000 do 99 999	1	69 054	5,04 %
nad 100 000	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2019)

Z tabulky č. 12 je zřejmé, že nejvíce obcí je zastoupeno ve velikostní skupině od 200 do 499 obyvatel. V této skupině je celkem 370 obcí. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou obce od 500 do 999 obyvatel. Do této skupiny patří 279 obcí. Třetí poměrně velkou skupinou jsou obce do 199 obyvatel s 227 obcemi. Co se počtu obyvatel týče, z tabulky č. 12 je zřejmé, že nejvíce obyvatel žije v obcích od 10 000 do 19 999 obyvatel. V této velikostní skupině žije 231 711 obyvatel, což tvoří 16,92 %. Druhou velmi zastoupenou velikostní skupinou jsou obce od 2 000 do 4 999 obyvatel. V této skupině žije 230 900 obyvatel, tedy 16,86 %. Třetí skupinou

jsou obce od 1 000 do 1 999 obyvatel, kdy v této skupině žije 208 802 obyvatel, což představuje 15,25 %. Naopak nejméně obyvatel žije v obcích, které mají do 199 obyvatel. V této skupině žije 29 471 obyvatel, což představuje pouhých 2,15 %. Druhou nejmenší skupinou jsou obce od 50 000 do 99 999 obyvatel, do této skupiny spadá pouze 1 obec, ve které žije 69 054 obyvatel, tedy 5,04 %. Z tabulky také vyplývá, že ve Středočeském kraji není ani jedna obec, která by měla více jak 100 000 obyvatel.

3 ANALÝZA POPULAČNÍHO RŮSTU STŘEDOČESKÉHO KRAJE

Předmětem této kapitoly je analýza populačního růstu Středočeského kraje. Nejprve je však pozornost věnována demografii obecně. První podkapitola se zabývá vymezením demografie, pramenům demografických dat a struktuře obyvatelstva. Součástí této podkapitoly je vymezení struktury obyvatelstva Středočeského kraje. Druhá část kapitoly je věnována samotné analýze populačního růstu celého kraje, jeho okresů a měst. Kapitola je uzavřena zhodnocením analýzy.

3.1 Demografie a struktura obyvatelstva

Jednoduše řečeno, demografie je vědní obor zabývající se reprodukcí lidských populací, jinými slovy demografickou reprodukcí a podmíněnostmi tohoto procesu. Název demografie pochází z řeckých slov *démos* (lid) a *grafein* (psát, popisovat). Termín demografie poprvé v roce 1855 použil A. Guillard. Počátky demografie lze však klást do poloviny 17. století, kdy byla publikována práce, jež se věnovala problémům úmrtnosti. Práce byla založená na statistickém zpracování lístků o úmrtí ve městě Londýn. Pojem demografie se od konce 19. století prosazuje ve všech světových jazycích. Objevilo se několik pojmů, které měly termín demografie nahradit, ale neujaly se. Jednalo se například o pojmy fenologie či populacionistika neboli populační věda. (Kalibová, 2001; Kalibová a kol., 2009)

Objektem demografického studia jsou lidské populace, které jsou ovšem objektem studia mnoha dalších vědních oborů. Demografie je specifická tím, že se zaměřuje na proces reprodukce lidské populace. Předmětem demografie je demografická reprodukce, která je chápána jako neustálá obnova lidských populací v důsledku rození a vymírání. Demografie úzce spolupracuje s geografii při studiu populačního vývoje. Je nutno ale odlišit od demografické reprodukce, respektive demografického vývoje, termín populační vývoj. Populační vývoj je obsahově širší, neboť je výsledkem jak přirozené měny obyvatelstva, tak migrací. S procesem demografické reprodukce jsou spojeny demografické události. Mezi demografické události patří kromě narození, úmrtí a potratu také sňatky, rozvody, ovdovění apod. Tyto demografické události studuje demografie jako hromadné jevy. (Kalibová, 2001; Kalibová a kol., 2009)

Pro vymezení předmětu demografie je důležité pochopit význam termínů populace a obyvatelstvo. Lidská populace je souborem lidí, mezi kterými dochází na určitém vymezeném území k reprodukci. Základem populace na společném území je její dlouhá existence. Důsledkem migrací a míšením různých původních populací většinou vznikly dnešní lidské

populace. Naopak termín obyvatelstvo označuje soubor lidí, kteří žijí na určitém území. Může se jednat o území státu, města apod. Obyvatelstvo se může skládat s různých populací, etnik či národů. (Kalibová a kol., 2009; Kořínek, 2014)

Je zřejmé, že lidská populace je nositelem demografických jevů. Je důležité si uvědomit, že sledování demografických životních cyklů je doprovázeno konkrétními právními vztahy a také, že demografická reprodukce neprobíhá v životních cyklech izolovaných osob, ale v rodinných cyklech manželských párů. V této souvislosti je vhodné připomenout, že existují další vlivy, které výrazně ovlivňují demografické reprodukce. Jedná se zejména o působení sociálních a ekonomických cyklů. Sledování, které je dále statisticky a písemnou formou zpracované, je základní technikou demografických šetření. Mezi další techniky patří rozhovor či výzkum prováděný dotazníkem a zpracování literárních pramenů. Mezi prameny demografických dat patří (Kořínek, 2014):

- sčítání lidu,
- evidence přirozené měny,
- evidence migrací,
- evidence nemocnosti,
- výběrová šetření,
- registry obyvatelstva,
- historické prameny.

Termín populace je pro statistiky termínem označující či vztahující se na kolekci předmětů. Demografové označují za populaci shromažďování osob žijících ve stanoveném časovém okamžiku, kteří splňují určitá kritéria. Někteří demografové se pomocí termínu populace odkazují na jiný druh kolektivu, který v čase přetrvává, i přes to, že se její členové neustále mění. (Preston a kol., 2001)

Na určitém území jsou lidé charakterizováni vlastnostmi, díky kterým je možné obyvatelstvo jako celek dále členit a strukturovat. Mezi tyto vlastnosti patří především pohlaví, věk, rodinný stav, vzdělání, etnicita a náboženské vyznání. Výsledné demografické chování obyvatel významně ovlivňují právě tyto vlastnosti, proto je zkoumání struktury obyvatelstva jedním z hlavních zájmů demografie. Pohlaví a věk jsou dvě základní demografické charakteristiky. Struktura obyvatelstva podle věku je vyjádřena rozdělením celkového počtu

obyvatel do jednoletých nebo víceletých věkových skupin, toto členění se zpravidla provádí odděleně pro muže a ženy. V současné době dochází v důsledku dlouhodobě nízké úrovně plodnosti a rostoucí naděje dožití při narození k demografickému stárnutí populace ve většině vyspělých zemí. Stárnutí populace je definováno nárůstem podílu postreprodukční složky. Na základě demografických analýz bude podíl starších osob v populaci stále narůstat, stárnutí populace se tak stává jedním z celosvětových problémů. (Kořínek, 2014)

Obyvatelstvo lze dělit dvojím způsobem do tří skupin. Obyvatelstvo lze dle věku dělit do tří skupin určené kritérii ekonomické aktivity na ekonomické generace:

- předproduktivní věk (0–14 let),
- produktivní věk (15–64 let),
- postproduktivní věk (nad 65 let).

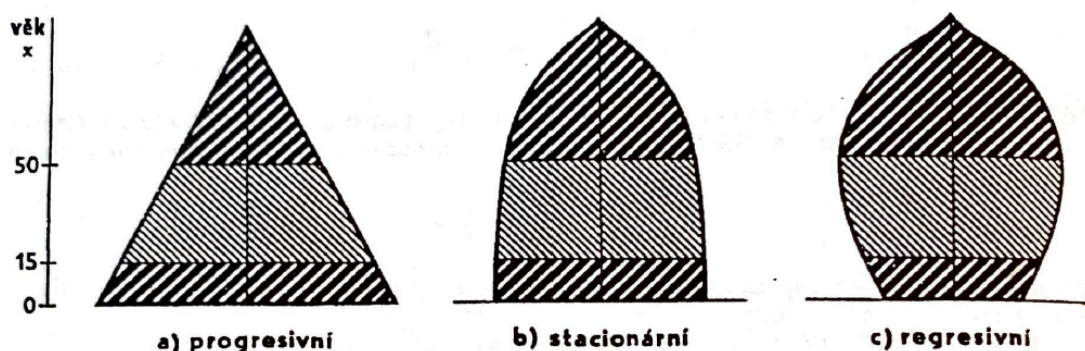
Z pohledu demografické reprodukce lze obyvatelstvo dělit dle věku do tří základních skupin označovaných jako biologická generace (Kalibová, 2001):

- dětská složka – generace dětí (0–14 let),
- reprodukční složka – generace rodičů (15–49 let),
- postreprodukční složka – generace prarodičů (nad 50 let).

Reprodukční složka představuje zhruba polovinu z celkového početního stavu jednotlivých populací. Rozlišujeme tři typy věkových struktur na základě zastoupení dětské a postreprodukční složky v populaci (Kořínek, 2014):

- progresivní typ,
- stacionární typ,
- regresivní typ.

Progresivní typ se vyznačuje v populaci tím, že dětská složka výrazně převažuje nad složkou postreprodukční. Progresivní typ je typický pro rozvojové země. Stacionární typ je charakterizován tím, že dětská a postreprodukční složka jsou téměř v rovnováze. Regresivní typ se vyznačuje tím, že dětská složka nedosahuje zastoupení složky postreprodukční, početně ji nenahrazuje. Tento typ věkové struktury je typický pro vyspělé země. Důležité je poznamenat, že takto definované věkové struktury v praxi nalezneme jen stěží. V populacích se objevují kombinace těchto skupin. Následující obrázek č. 6 znázorňuje tři základní typy věkové struktury. (Kalibová, 2001; Kořínek, 2014)

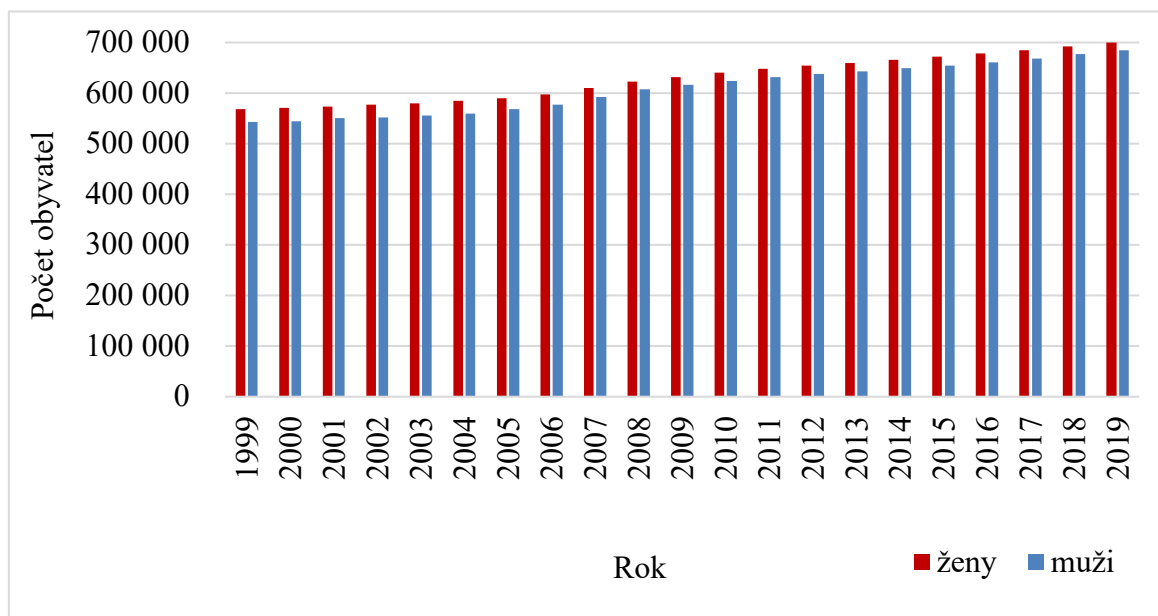
Obrázek 6: Schématické znázornění tří základních typů věkové struktury

Zdroj: (Kalibová, 2003: s. 18)

Struktura obyvatelstva Středočeského kraje

Struktura obyvatelstva podle pohlaví a věku patří mezi základní demografické struktury obyvatelstva. Strukturám je třeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť při stejném početním stavu mohou mít jednotlivé populace zcela rozdílnou věkovou strukturu. Většina evropských populací, včetně České republiky, má v současnosti značně nepravidelnou věkovou strukturu, která odráží vliv událostí z průběhu celého 20. století. V důsledku dlouhodobé nízké úrovně plodnosti a rostoucí naděje dožití při narození dochází k demografickému stárnutí populace, při které se mění relativní zastoupení věkových skupin. (Demografie, 2020)

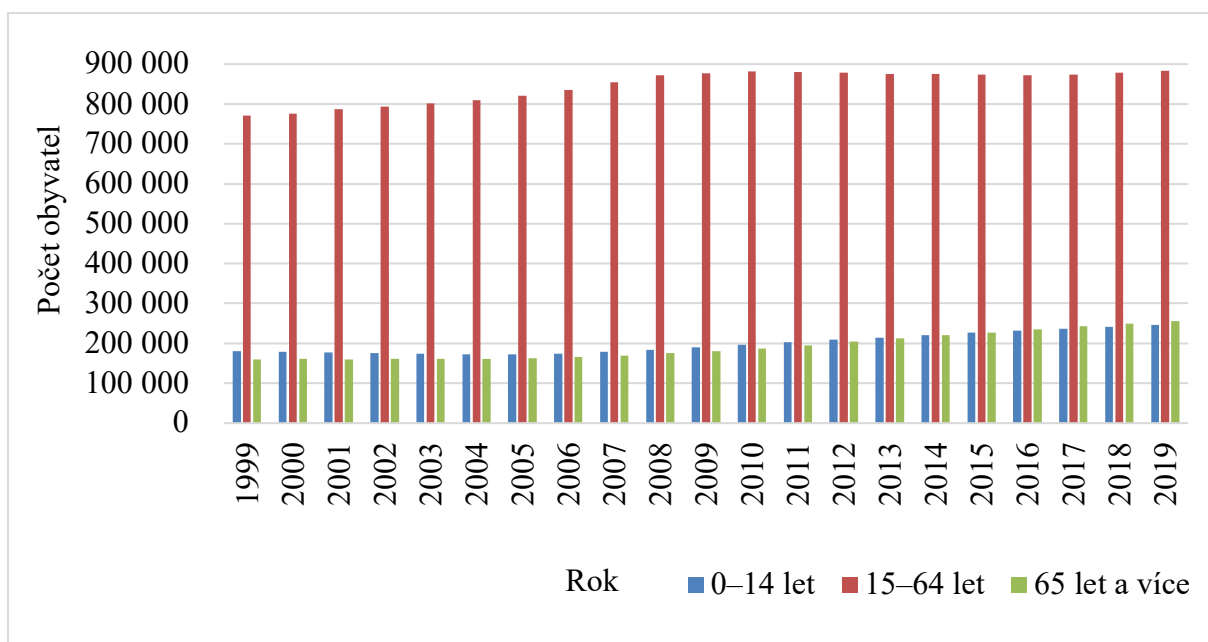
Následující informace se týkají struktury obyvatelstva Středočeského kraje. Pozornost je věnována struktuře obyvatelstva na základě pohlaví a věku. Struktura obyvatelstva je sledována v období mezi lety 1999 a 2019. Toto období bylo zvoleno v závislosti na analýze populačního růstu Středočeského kraje, která je předmětem následujících podkapitol. Jedná se o data dostupná z webu Českého statistického úřadu, vždy k 31. 12. daného roku. Následující obrázek č. 7 graficky znázorňuje zastoupení mužů a žen ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019.

Obrázek 7: Zastoupení mužů a žen ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Z obrázku č. 7 je zřejmé, že počet obyvatel ve Středočeském kraji neustále roste. Kromě toho z obrázku vyplývá, že ve všech letech převažují ženy nad muži. Největší rozdíl mezi ženami a muži byl v roce 1999, kdy žen bylo o 26 472 více. Během sledovaného období dochází k postupnému vyrovnání mezi ženami a muži. V roce 2019 bylo o 14 743 více žen než mužů. Následující obrázek č. 8 znázorňuje zastoupení ekonomických generací ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019.

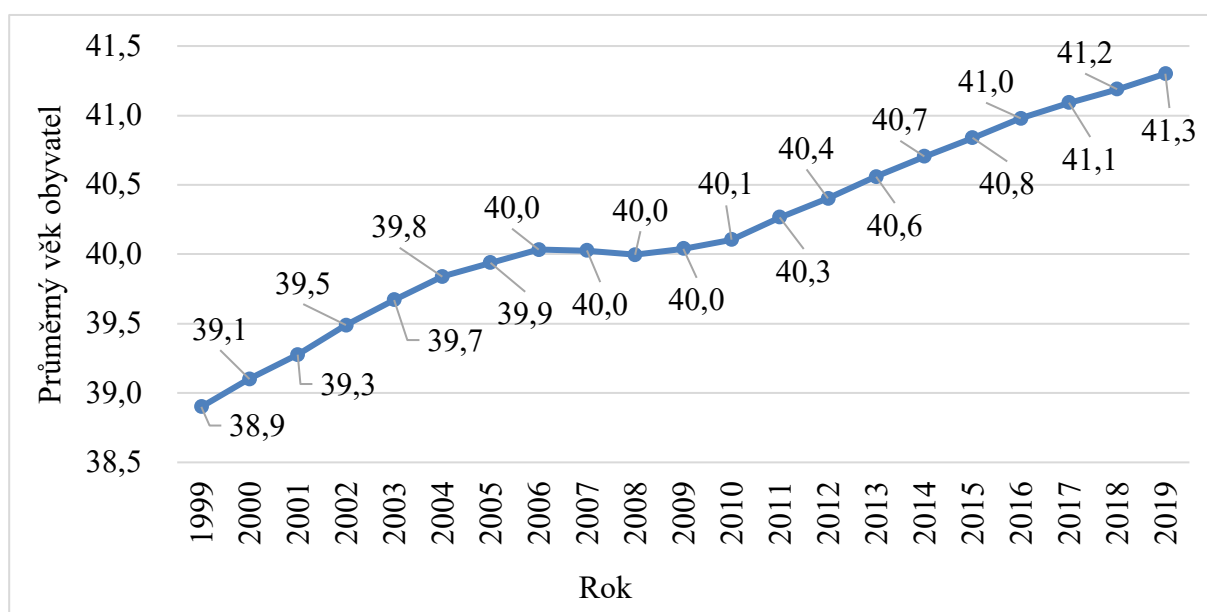

Obrázek 8: Zastoupení ekonom. generací ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Z obrázku č. 8 je zřejmé, že nejvíce je zastoupena generace v produktivním věku, teda ve věku 15–64 let. Největší zastoupení má v roce 2019, kdy bylo v produktivním věku 883 188 obyvatel. Až do roku 2015 převažovala generace v produktivním věku nad generací v postproduktivním věku, avšak od roku 2016 je tomu naopak. Zastoupení obyvatel v postproduktivním věku od roku 1999 neustále roste, čímž se potvrzuje fakt, že dochází ke stárnutí populace.

Jak již bylo zmíněno, Středočeský kraj je nejmladším krajem České republiky. Následující obrázek č. 9 znázorňuje vývoj průměrného věku Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019.

Obrázek 9: Průměrný věk obyvatel ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Z obrázku č. 9 je zřejmé, že průměrný věk obyvatel ve Středočeském kraji se neustále zvyšuje. Od roku 1999 se průměrný věk obyvatel změnil o 2,4 roku. Mezi lety 2006 a 2009 byl průměrný věk obyvatel stále stejný, a to 40 let. Avšak od roku 2010 se průměrný věk obyvatel opět zvyšuje. Zvyšující se průměrný věk obyvatel ve Středočeském kraji také potvrzuje fakt, že v současné době dochází ke stárnutí populace.

3.2 Populační růst kraje

Analýza populačního růstu kraje vychází z dat Českého statistického úřadu. Jedná se o data vyjadřující počet obyvatel Středočeského kraje vždy k 31. 12. v jednotlivých letech. Analýza je prováděna v období od roku 1999 do roku 2019. Následující tabulka č. 13 zobrazuje vývoj počtu obyvatel v celém kraji včetně meziročních změn vyjádřených jak absolutně, tak relativně. Součástí analýzy populačního růstu kraje je vyčíslení celkové změny počtu obyvatel a vyčíslení

změn ve zvolených pětiletých intervalech mezi lety 1999 a 2019. Změny jsou opět vyjádřeny jak v absolutním, tak relativním pojetí. Pětileté změny jsou obsaženy v tabulce č. 14.

Tabulka 13: Populační růst Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019

Rok	Počet obyvatel (k 31. 12.)	Meziroční změny	
		Absolutní změna	Relativní změna
1999	1 111 354	-	-
2000	1 115 038	3 684	0,33 %
2001	1 123 931	8 893	0,80 %
2002	1 128 674	4 743	0,42 %
2003	1 135 795	7 121	0,63 %
2004	1 144 071	8 276	0,73 %
2005	1 158 108	14 037	1,23 %
2006	1 175 254	17 146	1,48 %
2007	1 201 827	26 573	2,26 %
2008	1 230 691	28 864	2,40 %
2009	1 247 533	16 842	1,37 %
2010	1 264 978	17 445	1,40 %
2011	1 279 345	14 367	1,14 %
2012	1 291 816	12 471	0,97 %
2013	1 302 336	10 520	0,81 %
2014	1 315 299	12 963	1,00 %
2015	1 326 876	11 577	0,88 %
2016	1 338 982	12 106	0,91 %
2017	1 352 795	13 813	1,03 %
2018	1 369 332	16 537	1,22 %
2019	1 383 141	13 809	1,01 %

Zdroj: zpracováno dle (ČSÚ, 2020)

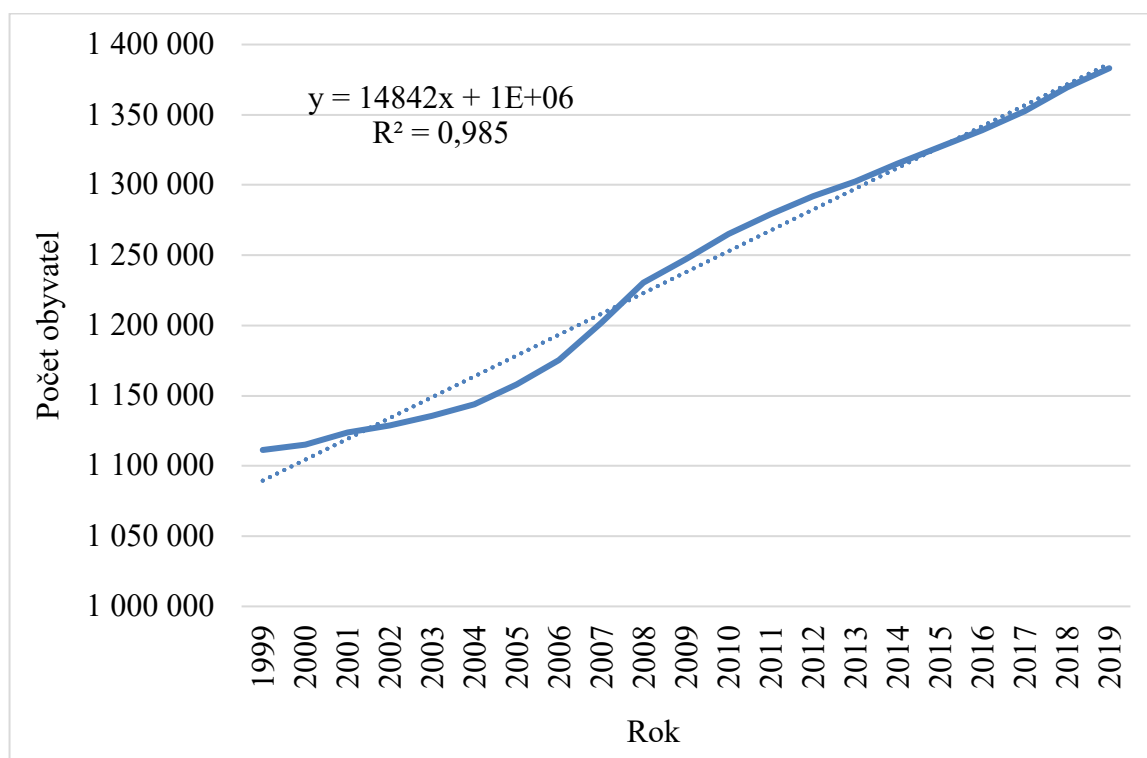
Z výše uvedené tabulky č. 13 je zřejmé, že počet obyvatel ve Středočeském kraji od roku 1999 neustále roste. Meziroční změny naznačují neustále rostoucí tendenci počtu obyvatel. Ani v jednom roce nedošlo k meziročnímu poklesu obyvatel. Od roku 1999 do roku 2019 došlo k celkovému nárůstu obyvatel o 271 787 osob. Tato změna představuje nárůst o 24,46 %. Následující tabulka č. 14 obsahuje vyčíslené změny ve zvolených pětiletých intervalech mezi lety 1999 a 2019.

Tabulka 14: Pětileté změny počtu obyvatel ve Středočeském kraji mezi lety 1999 a 2019

Pětileté intervaly	Absolutní změna	Relativní změna
2000–2004	32 717	2,94 %
2005–2009	103 462	9,04 %
2010–2014	67 766	5,43 %
2015–2019	67 842	5,16 %

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

Na základě tabulky č. 14 lze odpovědět na první výzkumnou otázku. Je zřejmé, že největší nárůst obyvatel proběhl mezi lety 2005 a 2009. V tomto období došlo k nárůstu o 103 462 obyvatel. Tato změna představuje relativní nárůst o 9,04 %. Konkrétněji, k největšímu nárůstu obyvatel došlo mezi lety 2007 a 2008. Došlo ke zvýšení počtu obyvatel o 28 864 osob, což představuje nárůst o 2,4 %. Naopak nejmenší nárůst byl zaznamenán mezi lety 2000 a 2004. V tomto období došlo k nárůstu o 32 717 obyvatel, relativně k nárůstu o 2,94 %. Konkrétněji, nejmenší nárůst proběhl mezi lety 1999 a 2000, kdy došlo k nárůstu o 3 684 obyvatel, tedy o 0,33 %. Následující obrázek č. 10 zobrazuje grafické znázornění populačního růstu Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019.

Obrázek 10: Populační růst Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

3.3 Populační růst v okresním členění

Pro analýzu populačního růstu okresů Středočeského kraje byla též zvolena data dostupná z webu Českého statistického úřadu. Jedná se o data vyjadřující počet obyvatel ve všech dvanácti okresech Středočeského kraje. Data se vztahují vždy k 31. 12. daného roku. Stejně jako analýza populačního růstu kraje, tak i analýza populačního růstu v okresním členění je prováděna v období od roku 1999 do roku 2019. Pro analýzu populačního růstu okresů byly zvoleny pětileté intervaly. Jedná se o referenční roky 1999, 2004, 2009, 2014 a 2019. Následující tabulka č. 15 zobrazuje počet obyvatel ve zvolených letech včetně vyčíslení celkové změny počtu obyvatel v jednotlivých okresech absolutně i relativně. Součástí analýzy populačního růstu okresů je i vyčíslení absolutních a relativních změn ve zvolených pětiletých intervalech mezi lety 1999 a 2019. Tyto změny jsou zobrazeny v tabulce č. 16 a č. 17.

Tabulka 15: Populační růst okresů Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019

Okres	Počet obyvatel k 31. 12.					Celková změna	
	1999	2004	2009	2014	2019	Absolutní	Relativní
Benešov	90 571	90 844	94 091	96 718	99 414	8 843	9,76 %
Beroun	75 564	77 534	83 821	89 172	95 058	19 494	25,80 %
Kladno	151 022	151 519	158 715	161 621	166 483	15 461	10,24 %
Kolín	89 420	89 522	95 215	98 125	102 623	13 203	14,77 %
Kutná Hora	73 928	73 295	74 939	74 244	75 828	1 900	2,57 %
Mělník	94 559	95 404	101 330	104 973	109 302	14 743	15,59 %
Mladá Boleslav	113 044	114 023	123 141	125 931	130 365	17 321	15,32 %
Nymburk	82 474	84 891	91 307	96 689	100 886	18 412	22,32 %
Praha-východ	104 107	113 091	141 216	164 002	185 178	81 071	77,87 %
Praha-západ	79 903	91 348	116 730	134 351	149 338	69 435	86,90 %
Příbram	110 803	109 944	112 069	114 084	115 104	4 301	3,88 %
Rakovník	52 512	52 656	54 959	55 389	55 562	3 050	5,81 %

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Z tabulky č. 15 je zřejmé, že největší nárůst obyvatel proběhl v okrese Praha-východ. Nárůst obyvatel v tomto okrese činí 81 071 obyvatel, což představuje nárůst o 77,87 %. Druhým okrese s největším nárůstem obyvatel je okres Praha-západ. V tomto okrese došlo k nárůstu o 69 435 obyvatel, avšak tato změna je v relativním pojetí větší, tato změna představuje nárůst o 86,90 %. Nejméně obyvatel přibylo v okrese Kutná Hora. V tomto okresu došlo k nárůstu o 1 900 obyvatel, což představuje relativní změnu o 2,57 %. Druhým okrese s nejmenším

nárůstem obyvatel je okres Rakovník. V okrese Rakovník došlo k nárůstu o 3 050 obyvatel, což představuje nárůst o 5,81 %. Následující tabulka č. 16 zobrazuje absolutní změny počtu obyvatel v okresech Středočeského kraje ve zvolených pětiletých intervalech.

Tabulka 16: Absolutní pětileté změny počtu obyvatel v okresech mezi lety 1999 a 2019

Okres	Absolutní změny			
	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019
Benešov	273	3 247	2 627	2 696
Beroun	1 970	6 287	5 351	5 886
Kladno	497	7 196	2 906	4 862
Kolín	102	5 693	2 910	4 498
Kutná Hora	- 633	1 644	- 695	1 584
Mělník	845	5 926	3 643	4 329
Mladá Boleslav	979	9 118	2 790	4 434
Nymburk	2 417	6 416	5 382	4 197
Praha-východ	8 984	28 125	22 786	21 176
Praha-západ	11 445	25 382	17 621	14 987
Příbram	- 859	2 125	2 015	1 020
Rakovník	144	2 303	430	173

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

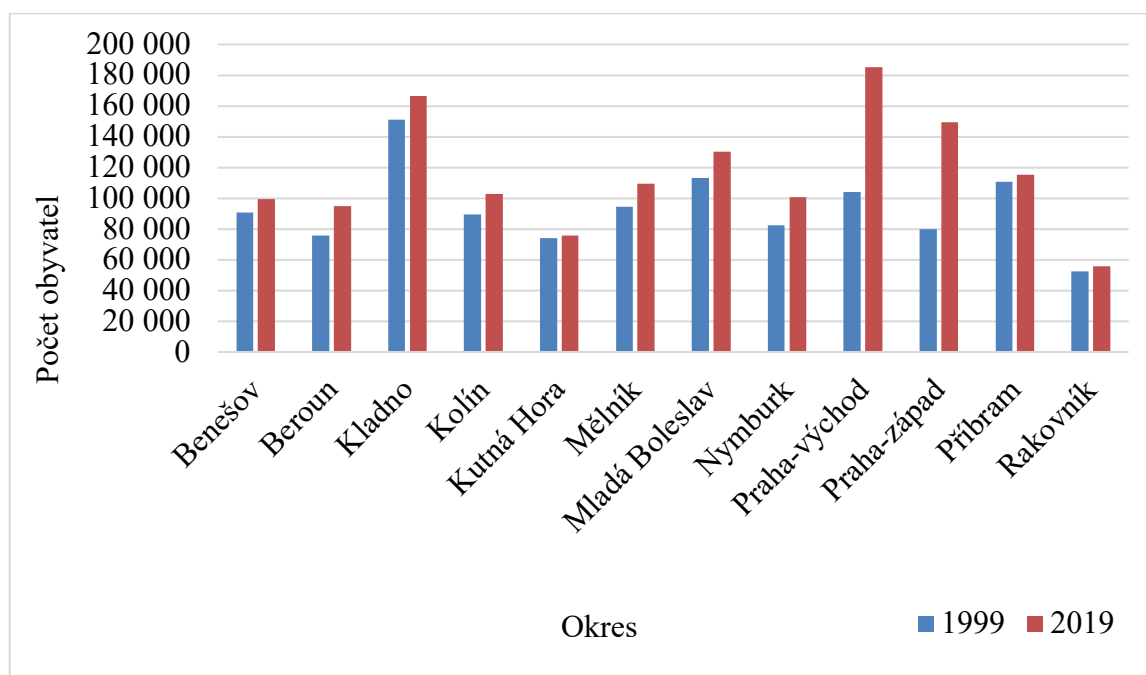
Jak již bylo výše zmíněno, největší nárůst obyvatel byl zaznamenán v okresech Praha-východ a Praha-západ. Z tabulky č. 16 je zřejmé, že v okrese Praha-východ došlo k největšímu nárůstu obyvatel v období mezi lety 2005 a 2009. V tomto období došlo k nárůstu o 28 125 obyvatel, což představuje nárůst o 24,87 %. V okrese Praha-západ došlo k největšímu nárůstu obyvatel též v období mezi roky 2005 a 2009. Okres zaznamenal nárůst o 25 382 obyvatel, tedy nárůst relativně o 27,79 %. K nejmenšímu nárůstu obyvatel došlo v okresech Kutná Hora a Rakovník. V okrese Kutná Hora došlo v období mezi lety 2000 a 2004 a v období mezi lety 2010 a 2014 dokonce k poklesu obyvatel. V prvním období došlo k poklesu o 633 osob a v druhém období o 695 osob. Následující období se již vyznačovala nárůstem obyvatel. V okrese Rakovník k poklesu obyvatel nedošlo, avšak počet obyvatel rostl v řádu stovek. Výjimkou bylo období mezi lety 2005 a 2009, kdy v tomto období došlo k nárůstu o 2 303 osob. Následující tabulka č. 17 zobrazuje relativní změny počtu obyvatel v okresech Středočeského kraje ve zvolených pětiletých intervalech.

Tabulka 17: Relativní pětileté změny počtu obyvatel v okresech mezi lety 1999 a 2019

Okres	Relativní změny			
	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019
Benešov	0,30 %	3,57 %	2,79 %	2,79 %
Beroun	2,61 %	8,11 %	6,38 %	6,60 %
Kladno	0,33 %	4,75 %	1,83 %	3,01 %
Kolín	0,11 %	6,36 %	3,06 %	4,58 %
Kutná Hora	- 0,86 %	2,24 %	- 0,93 %	2,13 %
Mělník	0,89 %	6,21 %	3,60 %	4,12 %
Mladá Boleslav	0,87 %	8,00 %	2,27 %	3,52 %
Nymburk	2,93 %	7,56 %	5,89 %	4,34 %
Praha-východ	8,63 %	24,87 %	16,14 %	12,91 %
Praha-západ	14,32 %	27,79 %	15,10 %	11,16 %
Příbram	- 0,78 %	1,93 %	1,80 %	0,89 %
Rakovník	0,27 %	4,37 %	0,78 %	0,31 %

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

Z hlediska relativních změn došlo k největšímu nárůstu počtu obyvatel v okrese Praha-západ mezi lety 2005 a 2009. V tomto období došlo k nárůstu o 27,79 %. Podobnou hodnotu lze nalézt u okresu Praha-východ též v období mezi lety 2005 a 2009, kdy došlo v tomto okrese k nárůstu o 24,87 %. Následující obrázek č. 11 graficky znázorňuje vývoj počtu obyvatel v okresech Středočeského kraje v letech 1999 a 2019.

Obrázek 11: Počet obyvatel v okresech Středočeského kraje v letech 1999 a 2019

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

3.4 Populační růst měst

Stejně jako pro analýzu populačního růstu kraje a okresů, tak i pro analýzu populačního růstu měst Středočeského kraje byla zvolena data dostupná z webu Českého statistického úřadu. Jedná se o data vyjadřující počet obyvatel ve všech osmdesáti čtyřech městech Středočeského kraje. Počet obyvatel se vztahuje vždy k 31. 12. daného roku. Analýza populačního růstu je prováděna mezi lety 1999 a 2019. První část analýzy slouží ke zjištění, v jakých městech došlo k absolutně největšímu nárůstu obyvatel, a naopak v jakých městech došlo k absolutně nejmenšímu nárůstu obyvatel či dokonce k poklesu obyvatel ve sledovaném období, tedy mezi lety 1999 a 2019. Na základě této části je vybráno 5 měst s největším nárůstem a 5 měst s nejmenším nárůstem obyvatel. Druhá část této analýzy pracuje pouze s vybranými městy. Vybraná města jsou analyzována v rámci zvolených pětiletých intervalů. Následující tabulka č. 18 a č. 21 zobrazuje počet obyvatel ve městech Středočeského kraje v letech 1999 a 2019 včetně změny vyčíslené jak absolutně, tak relativně. Tabulka je rozdělena na dvě části po čtyřiceti dvou městech.

Následující tabulka č. 18 zobrazuje prvních čtyřicet dva měst s absolutně největším přírůstkem počtu obyvatel. Na základě této tabulky lze odpovědět na druhou výzkumnou otázku. Z tabulky č. 18 je zřejmé, že prvních pět vybraných měst s absolutně největším nárůstem počtu obyvatel jsou tedy Milovice, Jesenice (ORP Černošice), Říčany, Hostivice a Králův Dvůr. Ve městě Milovice došlo k nárůstu o 8 520 obyvatel. Tato změna představuje nárůst o 238,12 %. Druhým městem s absolutně největším nárůstem je město Jesenice, které leží v okrese Praha-západ. V tomto městě došlo k nárůstu o 7 625 obyvatel, což představuje nárůst o 370,69 %. Třetím městem jsou Říčany. V tomto městě došlo k nárůstu o 5 110 obyvatel. V relativním pojetí se jedná o nárůst o 47,32 %. Čtvrtým městem s největším nárůstem je město Hostivice. V Hostivicích došlo k nárůstu o 4 424 obyvatel, což představuje nárůst o 101,37 %. Pátým městem a zároveň posledním městem uzavírající skupinu vybraných měst s absolutně největším nárůstem počtu obyvatel, je město Králův Dvůr. V tomto městě došlo k nárůstu o 4 286 obyvatel. Tato změna představuje nárůst o 79,31 %.

Tabulka 18: Populační růst ve městech Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019 – 1. část

Město	Počet obyvatel k 31. 12.		Celková změna	
	1999	2019	Absolutní	Relativní
Milovice	3 578	12 098	8 520	238,12 %
Jesenice (ORP Černošice)	2 057	9 682	7 625	370,69 %
Říčany	10 798	15 908	5 110	47,32 %
Hostivice	4 364	8 788	4 424	101,37 %
Králův Dvůr	5 404	9 690	4 286	79,31 %
Brandýs n. L.-Stará Boleslav	15 345	19 255	3 910	25,48 %
Roztoky	5 714	8 645	2 931	51,30 %
Černošice	4 618	7 331	2 713	58,75 %
Úvaly	4 640	6 884	2 244	48,36 %
Čelákovice	10 072	12 273	2 201	21,85 %
Rudná	2 965	5 153	2 188	73,79 %
Beroun	17 617	19 641	2 024	11,49 %
Mníšek pod Brdy	4 117	5 933	1 816	44,11 %
Odolena Voda	4 330	6 136	1 806	41,71 %
Mnichovice	2 105	3 902	1 797	85,37 %
Klecany	1 977	3 608	1 631	82,50 %
Lysá nad Labem	8 172	9 795	1 623	19,86 %
Kosmonosy	3 683	5 233	1 550	42,09 %
Jílové u Prahy	3 344	4 857	1 513	45,25 %
Kolín	30 609	31 973	1 364	4,46 %
Kostelec nad Labem	2 926	4 224	1 298	44,36 %
Unhošť	3 594	4 824	1 230	34,22 %
Buštěhrad	2 285	3 498	1 213	53,09 %
Dobříš	7 836	8 960	1 124	14,34 %
Dobřichovice	2 724	3 722	998	36,64 %
Poděbrady	13 407	14 377	970	7,24 %
Libušín	2 426	3 394	968	39,90 %
Pyšely	1 137	2 021	884	77,75 %
Mladá Boleslav	43 993	44 740	747	1,70 %
Bakov nad Jizerou	4 442	5 175	733	16,50 %
Benátky nad Jizerou	6 726	7 459	733	10,90 %
Kralupy nad Vltavou	17 730	18 388	658	3,71 %
Řevnice	2 916	3 570	654	22,43 %
Benešov	16 113	16 758	645	4,00 %
Pečky	4 191	4 814	623	14,87 %
Veltrusy	1 596	2 208	612	38,35 %
Bystřice	3 873	4 483	610	15,75 %
Kostelec nad Černými lesy	3 259	3 780	521	15,99 %
Nymburk	14 633	15 154	521	3,56 %
Týnec nad Sázavou	5 219	5 739	520	9,96 %
Nové Strašecí	5 085	5 572	487	9,58 %
Hořovice	6 435	6 901	466	7,24 %

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Následující tabulka č. 19 obsahuje absolutní změny počtu obyvatel ve zvolených pětiletých intervalech u měst s největším absolutním nárůstem obyvatel.

Tabulka 19: Absolutní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším nárůstem obyvatel mezi lety 1999 a 2019

Město	Absolutní změny			
	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019
Milovice	2 437	3 130	1 480	1 473
Jesenice (ORP Černošice)	1 623	2 604	1 944	1 454
Říčany	698	1 954	1 299	1 159
Hostivice	794	2 117	658	855
Králův Dvůr	479	933	980	1 894

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

Z tabulky č. 19 je zřejmé, že se všechna období vyznačují nárůstem obyvatel. Ve městě Milovice došlo k největšímu nárůstu obyvatel mezi lety 2005 a 2009. V tomto období došlo k nárůstu o 3 130 obyvatel. V Jesenici došlo k největšímu nárůstu obyvatel též v období mezi lety 2005 a 2009. V tomto období došlo ve městě k nárůstu o 2 604 obyvatel. I ve městě Říčany došlo k největšímu nárůstu obyvatel mezi lety 2005 a 2009. V Říčanech došlo v tomto období k nárůstu o 1 954 obyvatel. Ve městě Hostivice došlo k největšímu nárůstu též mezi lety 2005 a 2009. V tomto období došlo k nárůstu o 2 117 obyvatel. Výjimkou je město Králův Dvůr. V tomto městě došlo k největšímu nárůstu mezi lety 2015 a 2019, kdy došlo k nárůstu o 1 894 obyvatel. Relativní změny počtu obyvatel ve zvolených pětiletých intervalech u těchto měst jsou zobrazeny v následující tabulce č. 20.

Tabulka 20: Relativní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším nárůstem obyvatel mezi lety 1999 a 2019

Město	Relativní změny			
	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019
Milovice	68,11 %	52,04 %	16,18 %	13,86 %
Jesenice (ORP Černošice)	78,90 %	70,76 %	30,94 %	17,67 %
Říčany	6,46 %	17,00 %	9,66 %	7,86 %
Hostivice	18,19 %	41,04 %	9,04 %	10,78 %
Králův Dvůr	8,86 %	15,86 %	14,38 %	24,29 %

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

Z hlediska relativních změn došlo k největšímu nárůstu počtu obyvatel ve městě Jesenice, a to v období mezi lety 2000 a 2004. Naopak nejmenší relativní nárůst lze nalézt u města Říčany, ke kterému došlo v období mezi lety 2000 a 2004. Následující tabulka č. 21 zobrazuje 2. část vývoje počtu obyvatel ve městech Středočeského kraje v letech 1999 a 2019.

Tabulka 21: Populační růst ve městech Středočeského kraje mezi lety 1999 a 2019 – 2. část

Město	Počet obyvatel k 31. 12.		Celková změna	
	1999	2019	Absolutní	Relativní
Dobruška	2 959	3 421	462	15,61 %
Dolní Bousovice	2 383	2 788	405	17,00 %
Zdice	3 800	4 201	401	10,55 %
Mnichovo Hradiště	8 497	8 846	349	4,11 %
Žebrák	1 845	2 186	341	18,48 %
Nový Knín	1 748	2 065	317	18,14 %
Neveklov	2 346	2 661	315	13,43 %
Hostomice	1 520	1 832	312	20,53 %
Čáslav	10 050	10 322	272	2,71 %
Libčice nad Vltavou	3 213	3 458	245	7,63 %
Smečno	1 728	1 964	236	13,66 %
Zásmuky	1 777	1 994	217	12,21 %
Slaný	15 681	15 864	183	1,17 %
Týnec nad Labem	1 907	2 077	170	8,91 %
Velvary	2 911	3 080	169	5,81 %
Trhový Štěpánov	1 243	1 401	158	12,71 %
Český Brod	6 908	7 049	141	2,04 %
Rožďalovice	1 539	1 649	110	7,15 %
Kouřim	1 807	1 903	96	5,31 %
Liběchov	1 004	1 067	63	6,27 %
Krásná Hora nad Vltavou	1 054	1 109	55	5,22 %
Votice	4 519	4 569	50	1,11 %
Jesenice (ORP Rakovník)	1 659	1 698	39	2,35 %
Stochov	5 367	5 392	25	0,47 %
Rožmitál pod Třemšínem	4 349	4 372	23	0,53 %
Mšeno	1 438	1 458	20	1,39 %
Mělník	19 544	19 559	15	0,08 %
Uhlířské Janovice	3 103	3 118	15	0,48 %
Sadská	3 193	3 204	11	0,34 %
Bělá pod Bezdězem	4 810	4 792	- 18	- 0,37 %
Sedlec-Prčice	2 945	2 866	- 79	- 2,68 %
Sázava	3 826	3 734	- 92	- 2,40 %
Městec Králové	2 950	2 846	- 104	- 3,53 %
Březnice	3 671	3 520	- 151	- 4,11 %
Zruč nad Sázavou	5 128	4 861	- 267	- 5,21 %
Neratovice	16 614	16 191	- 423	- 2,55 %
Kutná Hora	21 552	20 653	- 899	- 4,17 %
Sedlčany	8 025	7 029	- 996	- 12,41 %
Vlašim	12 569	11 550	- 1 019	- 8,11 %
Rakovník	16 967	15 709	- 1 258	- 7,41 %
Kladno	71 508	69 337	- 2 171	- 3,04 %
Příbram	36 776	32 503	- 4 273	- 11,62 %

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2020)

Předchozí tabulka č. 21 zobrazuje zbylých čtyřicet dva měst s absolutně nejmenším přírůstkem, respektive poklesem počtu obyvatel. Na základě této tabulky lze odpovědět na druhou výzkumnou otázku, konkrétně na část týkající se úbytku obyvatel. Z tabulky č. 21 je zřejmé, že ve všech vyznačených pěti městech se jedná o pokles obyvatel. Jedná se o města Příbram, Kladno, Rakovník, Vlašim a Sedlčany. Město s absolutně největším úbytkem počtu obyvatel je město Příbram. V městě Příbram došlo k poklesu o 4 273 obyvatel. Tento vývoj představuje změnu o - 11,62 %. Druhým městem s největším poklesem je město Kladno. V Kladně došlo k poklesu o 2 171 obyvatel, což představuje změnu o - 3,04 %. Město Rakovník je třetím městem s největším poklesem obyvatel. Jedná se o pokles o 1 258 obyvatel. Tato hodnota značí změnu o - 7,41 %. Čtvrtým městem této skupiny je město Vlašim. Ve Vlašimi došlo k poklesu o 1 019 obyvatel. Jedná se o změnu - 8,11 %. Posledním, pátým městem této skupiny je město Sedlčany. V tomto městě došlo k poklesu o 996 obyvatel. V relativním pojetí tato změna představuje pokles o - 12,41 %. Následující tabulka č. 22 obsahuje absolutní změny počtu obyvatel ve zvolených pětiletých intervalech u měst s největším absolutním poklesem obyvatel.

Tabulka 22: Absolutní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším poklesem obyvatel mezi lety 1999 a 2019

Město	Absolutní změny			
	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019
Příbram	- 1 629	- 930	- 1 057	- 657
Kladno	- 2 153	583	- 1 386	785
Rakovník	- 638	174	- 275	- 519
Vlašim	- 427	- 118	- 290	- 184
Sedlčany	- 242	- 140	- 304	- 310

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

Z tabulky č. 22 je zřejmé, že téměř ve všech vybraných městech ve zvolených pětiletých intervalech dochází k poklesu obyvatel. Výjimkou je období mezi lety 2005 a 2009, kdy v tomto období došlo ve městě Kladno a Rakovník k nárůstu obyvatel, a období mezi lety 2015 a 2019, když došlo opět ve městě Kladno k nárůstu obyvatel. Ve městě Příbram došlo k největšímu poklesu v období mezi lety 2000 a 2004. V tomto období došlo k poklesu o 1 629 obyvatel. I ve městě Kladno došlo k největšímu poklesu obyvatel v období mezi lety 2000 a 2004, kdy došlo k poklesu o 2 153 obyvatel. Ani město Rakovník a Vlašim nejsou výjimkou a k největšímu poklesu obyvatel v těchto městech došlo v období mezi lety 2000 a 2004. Ve městě Rakovník došlo v tomto období k poklesu o 638 obyvatel a ve městě Vlašim došlo k poklesu o 427 obyvatel. Ve městě Sedlčany došlo k největšímu poklesu obyvatel mezi

lety 2015 a 2019, kdy došlo k poklesu o 310 obyvatel. Následující tabulka č. 23 obsahuje relativní změny počtu obyvatel ve zvolených pětiletých intervalech u měst s největším absolutním poklesem obyvatel.

Tabulka 23: Relativní pětileté změny počtu obyvatel ve městech s největším poklesem obyvatel mezi lety 1999 a 2019

Město	Relativní změny			
	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019
Příbram	- 4,43 %	- 2,65 %	- 3,09 %	- 1,98 %
Kladno	- 3,01 %	0,84 %	- 1,98 %	1,15 %
Rakovník	- 3,76 %	1,07 %	- 1,67 %	- 3,20 %
Vlašim	- 3,40 %	- 0,97 %	- 2,41 %	- 1,57 %
Sedlčany	- 3,02 %	- 1,80 %	- 3,98 %	- 4,22 %

Zdroj: vlastní zpracování z dat ČSÚ (2020)

Co se relativních změn týče, všechny změny jsou v řádu jednotek a nabývají velmi podobných hodnot. K relativně největšímu úbytku došlo ve městě Příbram v období mezi lety 2000 a 2004. V tomto období došlo k poklesu o - 4,43 %. Naopak k nejmenšímu úbytku počtu obyvatel došlo ve městě Vlašim mezi lety 2005 a 2009, kdy v tomto období došlo k úbytku o - 0,97 %.

3.5 Shrnutí analýzy populačního růstu

Analýza populačního růstu byla prováděna v rámci celého kraje, jeho okresů a měst. Pro analýzu byla zvolena data vycházející z webu Českého statistického úřadu. Celá analýza byla prováděna pro zvolené období, tedy mezi lety 1999 a 2019, a veškerá data se týkala počtu obyvatel uvedeného vždy k 31. 12. daného roku. První část analýzy se týkala celého území Středočeského kraje. Na základě této části bylo zjištěno, že v kraji došlo od roku 1999 do roku 2019 k celkovému nárůstu o 271 787 obyvatel, což představuje relativní nárůst o 24,46 %. Populační růst Středočeského kraje je graficky znázorněn na obrázku č. 10. K největšímu nárůstu počtu obyvatel došlo mezi lety 2007 a 2008, kdy v tomto roce došlo k nárůstu o 28 864 obyvatel.

Druhá část analýzy se týkala populačního růstu okresů Středočeského kraje. Z této části vyplývá, že k největšímu nárůstu počtu obyvatel došlo v okresech Praha-východ a Praha-západ. Jedná se o dva okresy Středočeského kraje, které zcela obklopují hlavní město Prahu. K celkovému nárůstu počtu obyvatel přispěly tyto dva okresy značně. Nárůst obou okresů činil ve sledovaném období celkem 150 506 obyvatel, což činí 55,38 % z celkového nárůstu počtu

obyvatel celého kraje. Nejméně obyvatel přibylo v okrese Kutná Hora, Rakovník, Příbram a Benešov. Jedná se o okresy, které jsou součástí hranice Středočeského kraje s ostatními kraji. Absolutně nejmenší přírůstek byl zjištěn v okrese Kutná Hora. V tomto okrese došlo k nárůstu pouze o 1 900 obyvatel. Celková změna počtu obyvatel v jednotlivých okresech je graficky znázorněna na obrázku č. 11.

Třetí část analýzy byla zaměřena na města Středočeského kraje. V této části bylo zvoleno pět měst s absolutně největším přírůstkem počtu obyvatel a pět měst s absolutně největším úbytkem počtu obyvatel. Absolutní změny počtu obyvatel v jednotlivých městech jsou zachyceny v tabulce č. 18 a č. 21. Z analýzy vyplývá, že k absolutně největšímu nárůstu počtu obyvatel došlo ve městě Milovice, které leží v okrese Nymburk. Druhým městem s největším nárůstem bylo město Jesenice, jež je součástí okresu Praha-západ. Dalším v pořadí jsou Říčany, které leží v okrese Praha-východ. Čtvrtým městem bylo město Hostivice ležící v okrese Praha-západ. Posledním městem s největším nárůstem je Králův Dvůr, který náleží okresu Beroun. Co se týče měst s nejmenším přírůstkem obyvatel, jedná se o pět měst, ve kterých došlo k úbytku obyvatel. K největšímu úbytku došlo ve městě Příbram, které je součástí stejnojmenného okresu. Druhým v pořadí bylo město Kladno, které je statutárním městem okresu Kladno. Dalším v pořadí s největším úbytkem bylo město Rakovník. Čtvrtým městem byla Vlašim, ležící v okrese Benešov. Posledním městem této skupiny byly Sedlčany, které leží v okrese Příbram. Následující obrázek č. 12 zobrazuje města ve Středočeském kraji a jejich polohu. Na obrázku jsou zvýrazněna města s absolutně největším přírůstkem počtu obyvatel v zeleném kroužku, a naopak města s absolutně největším úbytkem počtu obyvatel v kroužku červeném.

Z analýzy bylo dále zjištěno, že nárůst počtu obyvatel ve městech činil celkem 71 956 obyvatel, což představuje 26,48 % z celkové změny. Zbývajících 199 831 obyvatel připadá na ostatní obce, které nemají statut města. Tato změna činí 73,52 %. Důležité je však zmínit, že za vývojem počtu obyvatel v jednotlivých městech stojí například doprava do hlavního města, ať už železniční či silniční. Rozhodující je i časová náročnost dojezdu do hlavního města. Nezáleží jen na tom, zda se město nachází v blízkosti železnice, neboť železnice nemusí vést přímo do hlavního města Prahy. Mezi další faktory lze zařadit i množství pozemků s možností zástavby nebo různá specifika měst, která mohou obyvatele přilákat či nikoliv.

Města a městyse ve Středočeském kraji

Towns and market towns in the Středočeský Region

(1. 1. 2019 / As at 1 January 2019)

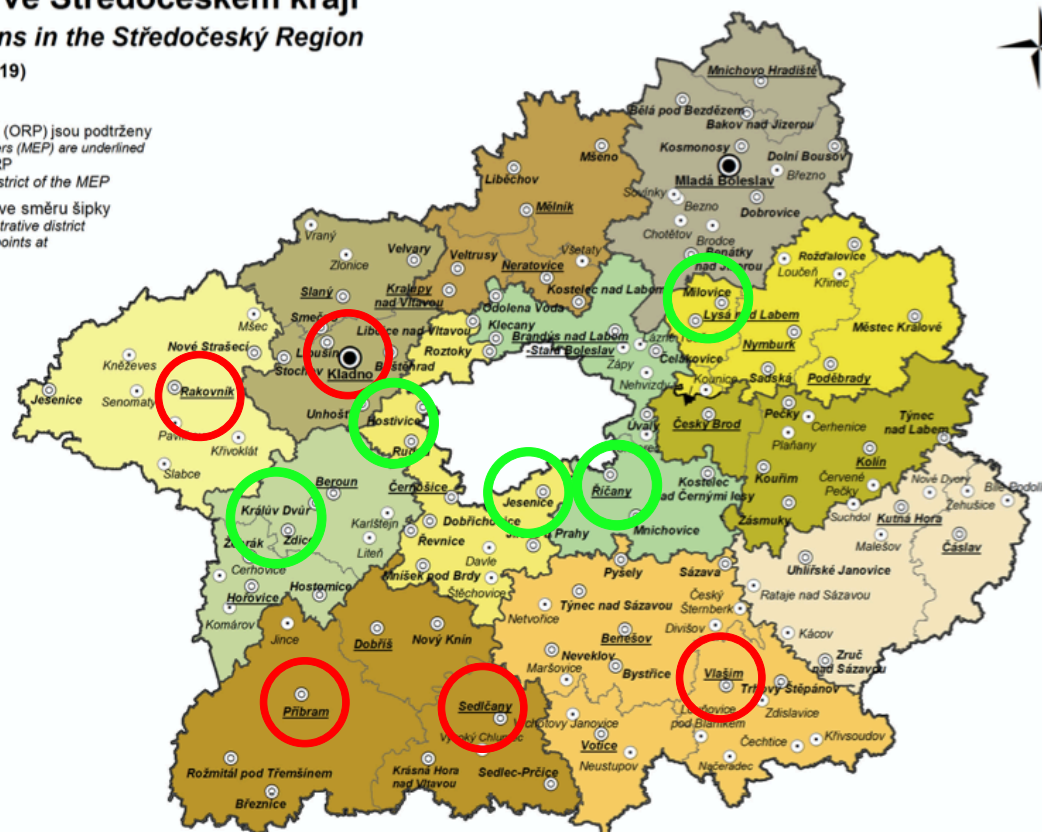
obce s rozšířenou působností (ORP) jsou podtrženy
Municipalities with extended powers (MEP) are underlined
hranice správního obvodu ORP
Boundary of administrative district of the MEP

území náleží do SO ORP ve směru šípky
Territory belong to the administrative district
of the MEP which the arrows points at

- statutární město
Statutory city
- město
Town
- městyse
Market town

okres / District

- Benešov
- Beroun
- Kladno
- Kolín
- Kutná Hora
- Mladá Boleslav
- Mělník
- Nymburk
- Praha-východ
- Praha-západ
- Příbram
- Rakovník

0 5 10 20 30 40 km

Obrázek 12: Města a městyse ve Středočeském kraji

Zdroj: (ČSÚ, 2019)

4 REFLEXE POPULAČNÍHO VÝVOJE STŘEDOČESKÉHO KRAJE VE STRATEGICKÉM PLÁNOVÁNÍ

Tato kapitola se zabývá demografickým vývojem Středočeského kraje a jeho reflexí ve strategických rozvojových dokumentech kraje i vybraných měst. První část této kapitoly se zabývá vymezením strategického plánování, jeho vývojem a procesem. Následující podkapitoly se věnují strategickým rozvojovým dokumentům kraje a vybraných měst.

4.1 Strategické plánování

Strategické plánování je možné definovat jako sociální proces, který umožňuje setkávání velkého množství lidí nacházejících se v různých institucionálních vztazích a pozicích, kteří navrhuji společný postup, stanovují obsah a strategii, jak řídit prostorové změny. Úkolem strategického plánovacího procesu není pouze navrhovat konkrétní strategie a rozvojové projekty, ale také organizační struktury, které umožní jejich prosazení, realizaci a hodnocení. Strategické plánování lze také definovat jako systematický a integrovaný přístup k tvorbě a realizaci politiky, zohledňující klíčové souvislosti, rozvojové zdroje a dlouhodobý plánovací horizont. (Ježek a kol., 2015)

Strategické plánování ani strategický plán nejsou definovány žádným českým právním předpisem. Jak samotný název strategické plánování napovídá, jedná se o činnost, která je orientována na vybrané dlouhodobé, tedy strategické cíle. Strategické plánování se současně a rovnocenně zabývá rozvojem fyzických struktur v území stejně jako společenskými a ekonomickými procesy a změnami. Cíle a záměry strategického plánování se mohou týkat jak celku, tak i dílčích částí. Výstupy strategického plánování by měly vstupovat jednak do programových rozvojových dokumentů – programů rozvoje obcí či krajů, tak i do nástrojů územního plánování – územně analytických podkladů, územních plánů a zásad územního rozvoje. Propojení strategického plánování na programové rozvojové dokumenty by mělo respektovat odlišný časový horizont strategie a programu. Úplné zhodnocení efektů je možné až po velmi dlouhém období, neboť ve strategickém plánování je odpovědnost zpracovatelů i realizátorů o to větší. (Maier, 2012)

Veřejný sektor postupně přebírá metody a techniky řízení ze soukromého sektoru s cílem dosahování vyšší kvality. Strategické řízení se ve veřejném sektoru začalo využívat později než v sektoru soukromém. V rámci strategického plánování nedochází k nově vytvářeným postupům, ale jsou hledány takové postupy, které budou reflektovat specifika veřejného

sektoru. Ze systémového a metodického hlediska se strategické plánování stalo integrální součástí strategického řízení ve veřejné správě. Na základě formulování rozvojových problémů jsou rozpracovány dlouhodobé cíle a navrhovány cesty k jejich naplnění. Ve veřejném sektoru je strategické plánování oblastí, ve které nelze hovořit o hlubší historii, protože jeho vývoj se datuje od poloviny 20. století, ale lze vysledovat některé základní přístupy. Nejprve byla pozornost zaměřena zejména na ekonomický rozvoj, neboť posílením ekonomické pozice měly být vytvořeny předpoklady jeho konkurenceschopnosti a získána schopnost přizpůsobovat se ekonomickým změnám. To se týkalo zejména oblasti lidských zdrojů, technologií, informací a infrastruktury. Později byla pozornost věnována i na sociální rozvoj. Sociální rozvoj měl společně s ekonomickým rozvojem vytvářet vhodný socioekonomický rozvoj. Aktuální se stává zaměření na udržitelný rozvoj a principy udržitelného rozvoje byly uplatněny v místní Agendě 21, což lze formulovat jako nový směr ve strategickém řízení měst, obcí a regionů. Nový směr je založen na kvalitativně lepším řízení věcí veřejných a jehož součástí se stalo strategické plánování, zapojování veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů a respektování principů ochrany životního prostředí. (Krbová, 2017)

Strategické plánování je proces, při kterém vzniká určitá představa či záměr o tom, čím se subjekt, respektive organizace bude nebo chce zabývat, popřípadě co plánuje rozvíjet a čeho docílit a jakou cestou se vydat na základě zvolené strategie. Strategický plán je základním vodítkem při stanovení strategických cílů. Potřeby občanů a společnosti by měly být určující pro stanovení strategických cílů.

Systematické řízení subjektu obecně představuje strategické plánování, které je zaměřeno na plnění svého hlavního účelu nebo smyslu. Mezi výhody strategického plánování patří (Krbová, 2017):

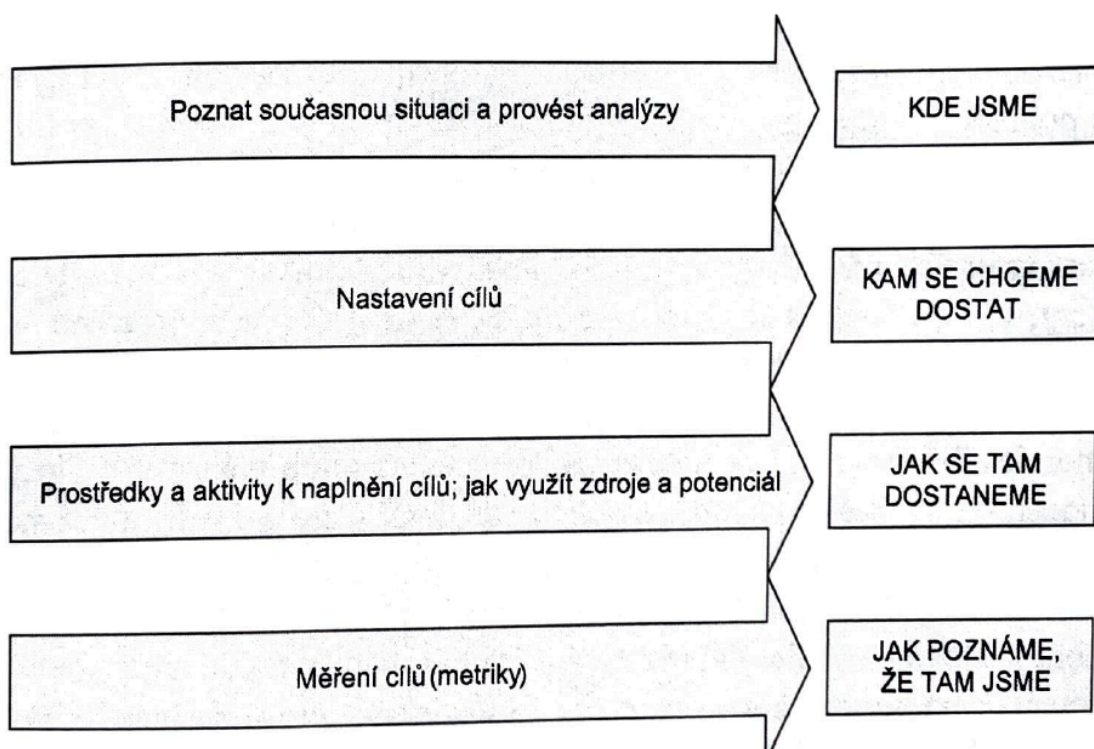
- neodvozuje dlouhodobé cíle od stávající podoby subjektu, ale od dlouhodobých cílů odvozuje žádoucí podobu,
- neomezuje se na plánování budoucí podoby a cílů subjektu, ale zahrnuje i reakci na budoucí vývoj vnějšího prostředí.

„Strategické plánování představuje vlastní tvorbu strategického plánu a je nástrojem strategického managementu a jeho součástí. Je plánovacím cyklem s logickým sledem jednotlivých kroků, kterými jsou definování výchozích podmínek, analýza vnitřního a vnějšího prostředí, syntéza, stanovení vize a strategických cílů, výběr strategie a její inkorporace.“ (Krbová, 2017: s. 28)

Strategické plánování je tvorba plánů určující logické a časové pořadí realizace aktivit organizace. Proto je při strategickém plánování velmi důležité odpovědět na čtyři základní otázky (Krbová, 2017):

1. Kde se nacházíme?
2. Kam se chceme dostat?
3. Jak se tam dostaneme?
4. Jak poznáme, že tam jsme?

Následující obrázek č. 13 znázorňuje proces strategického plánování.

Obrázek 13: Proces strategického plánování

Zdroj: (Krbová, 2017: s. 29)

Strategické plánování je využíváno ve veřejné správě nejen v oblasti regionálního rozvoje. Jedná se o dlouhodobý a komplexní proces, probíhající v podmínkách značné neurčitosti a ovlivněný specifickými legislativními a politickými podmínkami. (Krbová, 2017)

4.2 Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje 2014–2020

Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje je základním střednědobým programem podpory regionálního rozvoje na úrovni kraje, který se skládá z cílených opatření a intervencí zaměřených na stimulaci rozvoje kraje. Obsahuje směry a úkoly rozvoje finanční povahy i úkoly nefinanční povahy, jako jsou politiky, nástroje, organizační úkoly, doporučení pro ústřední správní orgány k podpoře kraje atd. Pro stanovené plánovací období (nyní 2014–2020) je cílem Programu navrhnout promyšlenou množinu opatření na podporu ekonomického a sociálního rozvoje kraje, jež vychází ze strategických záměrů kraje a je realizovatelná dostupnými finančními prostředky.

„Program rozvoje kraje plní funkci základního dokumentu orgánů kraje pro koordinaci rozvoje území, hraje klíčovou úlohu při zajišťování podpory regionálního rozvoje, pomáhá zvyšovat povědomí o nejdůležitějších potřebách kraje, pomáhá mobilizovat vlastní kapacity a zdroje kraje, využívá znalostí místních činitelů a odborníků a umožňuje místním činitelům určovat a kontrolovat směr budoucího vývoje kraje.“

Dokument se skládá ze dvou částí – analytické a návrhové. Analytická část pracuje kromě předchozího Programu z roku 2006 i s podklady a dokumenty zpracované krajem, tak i s dokumenty na úrovni státu či EU. Pro sestavení analytické části bylo čerpáno z veřejně přístupných databází Českého statistického úřadu, ministerstev, organizací státní správy a údajů zveřejňovaných Středočeským krajem. Návrhová část vychází a navazuje na obsah a koncepci předchozího Programu. Avšak jednotlivá opatření byla aktualizována na základě výsledků analytické části a aktuálních strategických programů a koncepčních dokumentů základních témat, která jsou krajem zpracována.

Analytická část se ve druhé kapitole věnuje Rozvoji lidských zdrojů. Součástí této podkapitoly je část věnována pohybu obyvatelstva. V dokumentu je uvedeno, že k vývoji počtu obyvatel kraje přispěla masivní výstavba satelitních obytných celků kolem Prahy od 90. let, která byla následně zabydlována. Tento fakt se odrazil na celkovém přírůstku obyvatel, kdy od roku 2006 přirozený přírůstek dosahoval kladných hodnot. Na základě grafu z této podkapitoly byl přirozený přírůstek do roku 2005 záporný a za vývojem počtu obyvatel stál přírůstek stěhováním. Na přírůstku obyvatel se tedy podílela především migrace, zejména z hlavního města Prahy do okresů Praha-východ a Praha-západ. Dokument předpokládá, že tendence velkých přírůstků obyvatel budou postupně klesat, vlivem nepříznivého ekonomického vývoje a útlumu bytové výstavby. Nejlidnatějším okresem při zpracování

dokumentu byl okres Kladno, dále pak Praha-východ a Praha-západ. V současné době je tomu však jinak, a okres Praha-východ, co se počtu obyvatel týče, okres Kladno předběhl.

Návrhová část se zabývá prioritami, strategickými cíli a opatřeními. Jednou z priorit je Infrastruktura a územní rozvoj. Součástí této priority je strategický cíl – „*Podpora dostupnosti občanské vybavenosti v obcích. Vytváření podmínek pro stabilizaci a nárůst obyvatel. Péče o památky a kulturní dědictví.*“ Mezi opatření tohoto cíle patří Podpora bydlení a budování občanské vybavenosti v obcích. Opatření se zabývá tím, že ve Středočeském kraji je z hlediska bydlení poměrně nevyrovnaná situace. Okresy, které sousedí s hlavním městem Prahou, zažily v posledních letech velmi významnou intenzivní bytovou výstavbu. Jedná se o vznik tzv. satelitních měst, která byla stavěná převážně jako sídliště rodinných domů, obvykle bez návaznosti na občanskou vybavenost nebo dopravní obslužnost. Mezi problémy těchto lokalit patří to, že obyvatelé nemají trvalá bydliště v nových domech. Tento fakt má přímý vliv na položky rozpočtů obcí i kraje, které jsou závislé na příspěvcích dle počtu obyvatel a daňových příjmech. Na druhé straně však v kraji existují obce, ve kterých počet stagnuje, či dokonce klesá. Středočeský kraj má převážnou většinu obcí venkovského charakteru a cílem tohoto opatření je zachování základní občanské vybavenosti a nabídky služeb i v menších a okrajových obcích kraje. V kraji je vysoký podíl dětí, žijících v obcích bez základní školy, což souvisí s tím, že v okresech sousedících s hlavním městem Praha je nedostatek míst ve „státních“ mateřských školách. Cíle opatření jsou následující:

- stabilizace obyvatel, omezení vylidňování menších sídel v periferních oblastech,
- zajištění dostupnosti občanské vybavenosti,
- zajištění využívání stávajícího bytového fondu,
- koncepční řešení bydlení a lokalit pro bydlení.

Ke sledování, zda dochází k naplnění opatření slouží aktivity, mezi které patří například provádění analýz a monitoringu bytové situace, zjištění potřeb občanské vybavenosti v jednotlivých obcích, podpora vzniku podnikatelských subjektů, nabízejících služby v menších obcích či podpora zachování základních škol i v případě poklesu žáků. Mezi indikátory účinnosti opatření patří například dokončené byty, počet mateřských a základních škol, tříd, žáků a učitelů či počet podpořených projektů z operačních programů.

Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje je dokumentem, který nabízí ve střednědobém výhledu řešení zásadních priorit rozvoje kraje formou naplňování

navrhovaných opatření. Jedná se o koncepční dokument, na nějž budou dále navazovat další dokumenty, které budou v rámci priorit přesněji vymezovat konkrétní úkoly a akční plány. Cíle a aktivity pro úspěšné plnění jednotlivých opatření Programu rozvoje je nutné postupně začlenit v podobě konkrétních projektů v rámci působnosti jednotlivých odborů krajského úřadu. Monitoring Programu rozvoje je prováděn formou pravidelných, zejména ročních zpráv, které obsahují naplňování cílů jednotlivých opatření z hlediska účinnosti navržených aktivit i efektivity vynakládaných prostředků.

4.3 Strategický plán rozvoje města Milovice

Město Milovice se nachází severovýchodním směrem od hlavního města Prahy v okrese Nymburk a spadá pod ORP Lysá nad Labem. Milovice jsou tak administrativně podřízeny městu Lysá nad Labem i navzdory skutečnosti, že vzhledem k rapidnímu nárůstu počtu obyvatel v posledních desetiletích Milovice Lysou nad Labem populačně přerostly. K 31. 12. 2019 v Milovicích žilo 12 098 obyvatel. Milovice jsou součástí významné rozvojové oblasti Pražského metropolitního regionu, který z hlediska vývoje nejen v posledních desetiletích představuje pomyslný rozvojový pól ČR. Město se nachází poměrně blízko dálnic D10 a D11, avšak chybí zde kvalitní dálniční přivaděč, a to zejména ve spojení s Prahou. Milovice jsou na Prahu napojeny dále prostřednictvím železniční tratě, po níž jezdí přímé příměstské spoje Milovice – Praha. Pro mladé rodiny či domácnosti, které mají pracovní vazby na Prahu, ale nemohou si dovolit bydlení v Praze, došlo v Milovicích k adaptaci většiny objektů vhodných k bydlení vzhledem k výhodné poloze právě vůči Praze. Díky tomuto faktu se Milovice staly nejrychleji rostoucím městem, co se počtu obyvatel týče. Silnou vazbu na Prahu potvrzují statistiky vyjížděky do zaměstnání a do škol. Přes 61 % vyjíždějících pracujících z Milovic vyjíždělo do Prahy.

Strategický plán rozvoje města Milovice se ve svém analytickém profilu věnuje obyvatelstvu. Na základě historického vývoje je patrné, že si je město Milovice vědomé situace o nárůstu počtu obyvatel. Nárůst počtu obyvatel ve strategickém dokumentu přikládají k revitalizaci bývalého vojenského cvičového prostoru Mladá, se kterým souvisela rekonstrukce bytových domů postavených za jeho existence. Modernizace vojenských bytů přispěla k zatraktivnění města pro nové obyvatele. Jednalo se převážně o mladé rodiny s dětmi, proto rostl počet obyvatel města nejen migrací, ale také přirozeným přírůstkem z důvodu zvyšování počtu narozených dětí. Věková struktura obyvatelstva ukazuje na velmi příznivý vývojový trend, a to na omlazování jeho populace a tento trend tak neodpovídá trendu

demografického stárnutí, které je patrné na úrovni ČR. Mimo jiné se rozvojový dokument věnuje pohybu obyvatelstva. Vývoj počtu obyvatel města Milovice byl v posledních 25 letech ovlivňován zejména migrací. Město Milovice je migračně velmi atraktivní. Významný nárůst počtu přistěhovalých je dán postupnou obnovou bytového fondu ve městě a realizací nové bytové výstavby vedoucí k vytvoření rozsáhlé nabídky volných bytů, které zejména přilákaly nové obyvatelstvo. Důvodem byla relativně nízká cena bytů a dobrá dostupnost města k významným centrům, např. Mladé Boleslavi či Praze. Demografická prognóza města Milovice říká, že lze očekávat, že celkový počet obyvatel se v příštích letech opět zvýší. Na území města působí 4 mateřské školy zřízené městem a 1 soukromá mateřská škola zapsaná do rejstříku škol. Dle prognózy lze očekávat, že stávající kapacity mateřských škol budou do budoucna postačovat. Co se základních škol týče, na území města jsou 2 základní školy zřízené městem. Dle prognózy lze očekávat, že stávající kapacity by měly dostačovat z důvodu existence rezervy na jedné ze základních škol.

Strategický dokument se ve svém analytickém profilu dále věnuje ekonomice. Na základě dokumentu je zřejmé, že problémovými oblastmi, co se nezaměstnanosti týče jsou okrajové části okresu Nymburk, tzn. mimo jiné i Milovice. Z hlediska zaměstnanosti podle odvětví dominuje ve městě průmyslové odvětví. Avšak i v situaci, kdy byla ve městě Milovice druhá nejvyšší nezaměstnanost, město zvyšovalo pracovní příležitosti vlivem rozšiřování pekařství. Kromě toho došlo k výstavbě výrobní a montážní haly belgické společnost, což zapříčinilo navýšení pracovních příležitostí. Dále započala výstavba tiskáren a eloxovny, která probíhala ve dvou etapách a zvyšovala pracovní příležitosti.

4.4 Strategický plán rozvoje města Jesenice

Město Jesenice se nachází na jihovýchodě Středočeského kraje v okrese Praha-západ, spadající pod ORP Černošice. Jesenice zaujímají polohu v těsném zázemí Prahy, přičemž severní část území tvoří hranici s územím hlavního města. Poloha města významně ovlivňuje populační, ekonomický i dopravní rozvoj, hlavně v období po přelomu století v kontextu procesu suburbanizace. Významnou spjatost s Prahou lze doložit na základě dojížděky obyvatel do zaměstnání a škol, která je podpořena kvalitní dopravní dostupností. Město funguje jako významný dopravní uzel, což negativně ovlivňuje životní prostředí i bezpečnost v obci. Ve městě Jesenice žilo k 31. 12. 2019 celkem 9 682 obyvatel, avšak město ví, že ve skutečnosti je počet obyvatel vyšší díky novousedlíkům, kteří nejsou přihlášení k trvalému pobytu.

Město Jesenice se ve svém strategickém plánu z roku 2011 věnují obyvatelstvu, jeho vývoji, pohybu, předpokládanému vývoji a struktuře. Ze strategického plánu vyplývá, že vývoj počtu obyvatel byl do konce 90. let poměrně stabilní a nevyznačoval se příliš velkými přírůstky obyvatel. Od roku 2000 začalo docházet k výraznému populačnímu růstu. Z velké míry se na zvyšování počtu obyvatel podílela migrace, která souvisí s již zmíněnou suburbanizací. Od roku 2004 byl růst podpořen i přirozeným přírůstkem. Město Jesenice si je vědomo, že za posledních 20 let početně vzrostlo. Za příčiny lze považovat atraktivní polohu v těsném zázemí Prahy, na kterou jsou dobře dopravně napojené a kam jejich obyvatelé mohou dojíždět do zaměstnání či škol. Na základě strategického plánu lze jen obtížně odhadovat budoucí vývoj počtu obyvatel. Největší vliv mají přirozený přírůstek a migrace, ale zároveň záleží na přístupu obce, zejména v souvislosti s další výstavbou a směřováním obce, kapacitou infrastruktury atd. Z prognózy vyplývá, že jednodušeji jde prognózovat přirozená měna obyvatel, naopak migrační saldo se prognózuje obtížněji, neboť to závisí i na rozhodnutí obce. Město Jesenice však na základě prognózy počítá s maximální variantou, která souvisí s navýšením kapacity technické infrastruktury a občanské vybavenosti. I ve městě Jesenice jde o velmi mladou věkovou strukturu, kde průměrný věk je pod hranicí 34 let, a proto pro město není stěžejní absence domova pro seniory.

Ve městě Jesenice se nachází mateřské i základní školy, avšak je zde absence středních škol, a proto studenti musí dojíždět do okolních měst, zejména do Prahy. Město Jesenice se ve svém strategickém plánu věnuje populačnímu vývoji v souvislosti se základním vzděláním. A proto bylo nezbytně nutné reagovat na budoucí poptávku po předškolním i školním vzdělávání. Vznikaly nové pobočky mateřských škol, došlo k nástavbě dalších pater a byla vybudována celá nová budova mateřské školy. Situace se po rekonstrukci výrazně zlepšila, ale i přesto počet nabízených míst plně nepokrývá poptávku po nich, zejména na základních školách.

Kromě strategického plánu má město Jesenice vytvořenou demografickou studii. Z analyzovaného vývoje počtu obyvatel vyplývá, že z dlouhodobého hlediska dochází ve městě Jesenice k neustálému, velmi výraznému nárůstu počtu obyvatel. Město Jesenice si je vědomo, že na takto výrazné změny populačního vývoje daného území je třeba reagovat, a postupně jim přizpůsobovat rozsah občanské i technické vybavenosti.

4.5 Strategický plán rozvoje města Říčany

Město Říčany se nachází v jihovýchodním zázemí hlavního města Prahy, ležící v okrese Praha-východ. Území Říčan a Prahy spolu bezprostředně sousedí. Říčany patří svou populační velikostí k menším až středně velkým městům. Město patří dlouhodobě k městům s rychle rostoucím počtem obyvatel. K 31. 12. 2019 žilo ve městě celkem 15 908 obyvatel. Dynamický nárůst je způsobem především přírůstkem stěhování. Počet vystěhovalých neklesá, naopak vysoký přírůstek stěhování je způsoben především nárůstem počtu přistěhovalých.

Z Programu rozvoje města Říčany, který obsahuje analytický profil města vyplývá, že dochází k dlouhodobému růstu počtu obyvatel, způsobený vysokým přírůstkem obyvatelstva stěhování. V Říčanech je nepříznivá věková struktura, ve které je vysoký podíl starších obyvatel a nízký podíl dětí. Naopak příznivá je struktura ekonomicky aktivních obyvatel, dobrá vzdělanostní úroveň obyvatel a vysoký podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním nebo maturitou. V Říčanech je dále rostoucí počet rodinných domů.

Ačkoliv je program rozvoje města z roku 2005, město vidí problémy v udržitelném rozvoji města a nedostatečné kapacitě a kvalitě veřejných služeb. Riziko udržitelného rozvoje města vychází z nadměrné dopravní zátěže ze silniční dopravy. Mezi důsledky problému, v případě jeho neřešení patří například zhoršení dopravní prostupnosti města, zhoršení životního prostředí a kvality života či zhoršení mobility lidí ve městě. Avšak závažnějším problémem v důsledku populačního růstu je nedostatečná kapacita a kvalita veřejných služeb. Školní a předškolní zařízení v Říčanech nesplňují očekávání obyvatel, jak po kvalitativní, tak i kvantitativní stránce. Vybavení základních škol je zastaralé a neodpovídá současným vzdělávacím potřebám. Vzhledem k populačnímu růstu přestává být počet a kapacita škol dostatečná. Mateřské školy, které ve městě fungují jsou přeplněné a musí odmítat děti z důvodu nedostatečné kapacity. Město si je vědomo, že neřešením problému mohou vznikat různé důsledky, mezi které patří například snížení kvality výuky v důsledku odchodu učitelů či nutnost vyjížděky dětí na jiné školy. Avšak cílem města je vybudovat dostatečné kapacity školních a předškolních zařízení, což město považuje za povinnost vůči občanům. Strategií města je především zvýšení kapacity základních škol prostřednictvím plánované výstavby 3. základní školy. Město se nadále snaží o nalezení vhodné lokality pro zřízení nové mateřské školy a tím tak vyřešit nedostatečnou kapacitu těchto zařízení. Zároveň se tak město snaží o vytipování vhodné lokality pro výstavbu specializované střední školy, která v Říčanech chybí. Kromě kapacitního problému se město zaměřuje i na zlepšení vybavení škol.

4.6 Strategický plán rozvoje města Rakovník

Město Rakovník leží přibližně 60 km západně od Prahy v blízkosti významné CHKO Křivoklátsko. Oproti předchozím městům se nejedná o město ležící v bezprostřední blízkosti hlavního města Prahy. Město Rakovník se vyznačuje úbytkem obyvatel ve sledovaném období. Rozvoj města Rakovník je definován střednědobým strategickým plánovacím dokumentem, tedy Strategickým plánem rozvoje města Rakovník do roku 2022. Ve města Rakovník žilo k 31. 12. 2019 celkem 15 709 obyvatel.

Strategický plán se ve své analytické části věnuje stručnému shrnutí změn oproti plánu z roku 2012. V této kapitole je pozornost věnována demografii. Na základě demografických ukazatelů zmiňují nepříznivou skutečnost ve smyslu úbytku obyvatel, především vystěhováním a vyšší index stáří. Za příčinu úbytku obyvatel zmiňují, že se zřejmě jedná o konkurenci v podobě finančně zajímavější ohodnocených zaměstnání v pražské aglomeraci. V porovnání s ostatními městy Středočeského kraje patrně město Rakovník současně doplácí na horší dopravní dostupnost do pražské oblasti. Dále uvádí, že město může vytvářet jen nepřímou podmínky pro vznik nových pracovních míst s atraktivním finančním ohodnocením, a proto jsou možnosti samosprávy pro odvrácení trendu snižování počtu obyvatel velice omezené. V analytické části zmiňují i školství. Co se týče kapacit škol, je třeba pro uspokojení nároků nových obyvatel města počítat s nutným navýšením kapacity mateřských škol i základních škol na území města.

Co se návrhové části strategického plánu týče, v této části se město věnuje globálním a specifickým cílům. Za globální cíl považují vytvořit kvalitní síť služeb pro obyvatele a návštěvníky města a zajistit funkční infrastrukturu a příznivé životní prostředí. Mezi specifické cíle patří:

- vytvářet ve městě dynamicky se rozvíjející podnikatelské prostředí, které povede ke vzniku pracovních příležitostí a k rozvoji návštěvnosti města,
- vytvářet kvalitní prostředí pro život ve městě s optimální nabídkou služeb pro obyvatele města a dobrými možnostmi trávení volného času,
- vytvářet funkční a propojenou dopravní infrastrukturu, zlepšující se životní prostředí města doplněné o ucelený systém technické infrastruktury.

4.7 Strategický plán rozvoje města Příbram

Město Příbram je okresním městem nacházející se přibližně 60 km jihozápadně od Prahy. Příbram patří též k těm městům, která neleží v bezprostřední blízkosti hlavního města a též dochází ve městě k úbytku obyvatel. Ve městě Příbram žilo k 31. 12. 2019 žilo celkem 32 503 obyvatel.

Ve strategickém plánu se město věnuje v analytické části obyvatelstvu. Z historického hlediska ve městě Příbram do roku 1990 počet obyvatel rostl, kdy dosáhl svého maxima, a to 40 317 obyvatel. Do tohoto roku byl nárůst obyvatel způsoben vysokou mírou porodnosti a vlivem stěhování obyvatel z okolních vesnic do nově vybudovaných sídlišť na území města. Od roku 2000 především díky poklesu porodnosti a probíhajícím suburbanizačním procesům nastal velmi výrazný pokles počtu obyvatel. Město ve strategickém plánu uvádí, že v roce 2012 došlo k situaci, že se z města vystěhovalo více lidí, než se do něj nastěhovalo. Tento rok byl dále rokem, ve kterém došlo k zápornému přirozenému přírůstku. Město uvádí, že za úbytkem počtu obyvatel stojí vliv procesu suburbanizace, kdy se lidé stěhují z města do jeho zázemí, tedy okolních obcí. Město uvádí, že v Příbrami dochází k postupnému stárnutí obyvatelstva, snižuje se podíl předproduktivní složky, a naopak se zvyšuje podíl složky poproduktivní. Součástí analytické části je i prognóza počtu obyvatel. Z prognózy vyplývá, že bude pokračovat trend stárnutí populace a bude se stále zvyšovat počet obyvatel v postproduktivním věku, čímž bude vytvářen tlak na státní správu v sociální oblasti.

Součástí obyvatelstva v analytické části je i SWOT analýza. Silnou stránkou je pro město nižší podíl osob se základním a neukončeným vzděláním, a naopak vyšší podíl osob se středním vzděláním s maturitou, nadstavbového a vyššího odborného vzdělání. Za příležitosti město považuje přilákat mladé rodiny do města a zlepšit tak demografickou situaci ve městě. Mezi další příležitost patří investice do startovacích bytů pro mladé rodiny. Naopak ve slabých stránkách je uveden dlouhodobý pokles obyvatel, záporné migrační saldo, dlouhodobý pokles podílu obyvatel v předproduktivním věku a absence startovacích bytů pro mladé rodiny. Hrozbou je pro město pokračující pokles počtu obyvatel v důsledku snižování porodnosti a stěhování obyvatel z města.

Z hlediska cílů se město zaměřuje například na ekonomiku města a rozvoj podnikání, čímž se snaží vytvářet příznivé podmínky pro rozvoj podnikání či podpořit rozvoj podnikání v oblasti cestovního ruchu.

4.8 Program rozvoje města Vlašim

Město Vlašim leží na jihovýchodě kraje a je vzdáleno přibližně 70 km od hlavního města Prahy. Jedná se o město, které neleží v blízkosti hlavního města, avšak dostupnost do hlavního města je díky dálnici D1 výborná. Jedná se o město s úbytkem obyvatel a k 31. 12. 2019 žilo ve městě celkem 11 550 obyvatel.

V programu rozvoje města je kapitola věnována obyvatelstvu. V programu je uvedeno, že ve městě má počet obyvatel dlouhodobě klesající tendenci. Migrační i přirozený přírůstek je v záporných hodnotách. Je také zmíněno, že na skutečnost snižování počtu obyvatel města má vliv zejména migrace obyvatelstva. S ohledem na dostupná data dochází ve Vlašimi ke stárnutí obyvatel. V rámci SWOT analýzy však město nezmiňuje ve svých slabých stránkách či hrozbách problém v ubývajícímu počtu obyvatel. Co se týče vize a cílů, ani v této části není zmíněna situace přilákání obyvatel.

4.9 Shrnutí reflexe populačního vývoje ve strategických rozvojových dokumentech

Na základě této kapitoly došlo k prozkoumání strategických rozvojových dokumentů kraje a vybraných měst. Z analýzy populačního růstu Středočeského kraje vyšlo najevo, že v kraji došlo k výraznému populačnímu růstu ve sledovaném období mezi lety 1999 a 2019. Na základě této skutečnosti došlo k rešerši strategického dokumentu na úrovni kraje. Z tohoto dokumentu vyplývá, že kraj pracuje s populačním růstem a snaží se ho analyzovat. Uvádí, že za populačním růstem stojí výstavba satelitních obytných celků kolem Prahy a jejich následné zabydlování. Na základě tohoto faktu lze předpokládat, že v době zabydlování obytných celků byl růst obyvatel zapříčiněn migrací a následně přirozeným přírůstkem. Avšak na základě prognózy vycházející z dokumentu lze očekávat, že velké přírůstky obyvatel budou postupně klesat především vlivem útlumu bytové zástavby. Mezi strategické cíle kraje patří „*Podpora dostupnosti občanské vybavenosti v obcích. Vytváření podmínek pro stabilizaci a nárůst obyvatel. Péče o památky a kulturní dědictví.*“ Středočeský kraj si je vědom nevyrovnané situace z hlediska bydlení a snaží se zachovat základní občanskou vybavenost a nabídku služeb i v menších městech a okrajových obcích kraje, neboť berou v úvahu fakt, že k nárůstu počtu obyvatel došlo především v okresech v blízkosti hlavního města Prahy.

Mezi vybraná města, která byla předmětem této kapitoly, patří města, u kterých byl na základě analýzy populačního růstu zjištěn absolutně nejvyšší přírůstek počtu obyvatel

a naopak města, u kterých byl zjištěn absolutně nejvyšší úbytek města. Jedná se o města Milovice, Jesenice, Říčany, Příbram, Rakovník a Vlašim. Z hlediska analýzy mezi města s největším úbytkem patří město Kladno, avšak město Kladno nemá strategický rozvojový dokument na úrovni města, pouze dokument na úrovni správního obvodu ORP Kladno, proto byla pozornost věnována strategickému rozvojovému dokumentu města Vlašim.

Prvním městem této kapitoly bylo město Milovice. Město Milovice se ve svém strategickém dokumentu věnuje značnému nárůstu počtu obyvatel. Populační růst přikládají revitalizaci bývalého vojenského výcvikového prostoru, se kterým souvisela rekonstrukce bytových domů. Tato modernizace přispěla k zatraktivnění města pro nové obyvatele. A protože se jednalo především o mladé rodiny, nárůst byl zapříčiněn jak migrací, tak přirozeným přírůstkem. Obyvatelstvo Milovic má mimo jiné velmi příznivou věkovou strukturu a neztotožňuje se s trendem demografického stárnutí. Na základě demografické prognózy z dokumentu vyplývá, že nadále lze očekávat nárůst počtu obyvatel. Z hlediska prognózy se město ve svém dokumentu věnuje i kapacitám v mateřských a základních školách a dochází k závěru, že stávající kapacity jsou dostačující. Lze se tedy domnívat, že město se skutečností populačního růstu pracuje a snaží se vytvářet vyhovující podmínky.

Druhým městem této kapitoly bylo město Jesenice. Město Jesenice se ve svém strategickém dokumentu věnuje obyvatelstvu, jeho vývoji, pohybu, předpokládanému vývoji a struktuře. Ve strategickém dokumentu je uvedeno, že za nárůstem počtu obyvatel stojí migrace, která souvisí se suburbanizací, a následný přirozený přírůstek. Za příčinu lze považovat atraktivní polohu v těsném zázemí Prahy. Na základě prognózy město Jesenice počítá s maximální variantou nárůstu počtu obyvatel. Z prognózy vyplývá, že kapacity v mateřských a základních školách nejsou dostačující, a i přes rekonstrukci a nástavbu je poptávka vyšší a je potřeba to nadále řešit. K demografické situaci má město Jesenice vytvořenou demografickou studii, ve které potvrzuje, že k nárůstu obyvatel ve městě neustále dochází a je třeba na změny reagovat a postupně jim přizpůsobovat rozsah občanské i technické vybavenosti. I v tomto městě se lze domnívat, že město se skutečnostmi pracuje a reaguje na změny počtu obyvatel.

Třetím městem je město Říčany. I město Říčany se ve svém dokumentu věnuje obyvatelstvu a jeho vývoji. K populačnímu růstu dochází díky vysokému přírůstku obyvatel stěhováním. V Říčanech na základě dokumentu dochází nadále k rostoucímu počtu rodinných domů. Z hlediska populačního růstu je ve městě nedostatečná kapacita a kvalita veřejných služeb. Avšak město si je vědomo, že neřešením problému mohou vznikat závažnější důsledky, a proto se snaží o výstavbu mateřské i základní školy. Kromě kapacitního problému se město zaměřuje

i na zkvalitnění vybavení ve školách. I přes nedostatečnou kapacitu a kvalitu veřejných služeb se město populačnímu růstu věnuje, pracuje s ním a snaží se jej řešit.

Čtvrtým městem je město Rakovník. Ve městě Rakovník dochází k úbytku obyvatel. Ve strategickém dokumentu se město demografií věnuje. Zmiňují nepříznivou skutečnost ve smyslu úbytku obyvatel, která je zřejmě zapříčiněna konkurencí v podobě finančně zajímavější ohodnocených zaměstnání v pražské aglomeraci. Na základě strategických cílů se lze domnívat, že město Rakovník se snaží vytvářet podmínky, které by měly obyvatele přilákat.

Pátým posuzovaným městem z hlediska reflexe populačního vývoje je město Příbram. I město Příbram se ve svém strategickém dokumentu věnuje obyvatelstvu. V dokumentu je uvedeno, že za úbytkem počtu obyvatel stojí suburbanizace, kdy se lidé stěhují z města do jiných obcí. Součástí strategického dokumentu je SWOT analýza, kde město bere úbytek počtu obyvatel jako slabou stránku a hrozbu. Avšak ve svých cílech se nezaměřují na aktivity, které by mohly přilákat obyvatele do města.

Posledním městem je město Vlašim. Město Vlašim ve svém strategickém dokumentu zmiňuje dlouhodobě klesající tendenci počtu obyvatel. Dochází k zápornému migračnímu i přirozenému přírůstku. K demografické situaci se město Vlašim dále nevyjadřuje a nestanovuje cíle ke zlepšení současné situace a vedoucí k populačnímu růstu.

Na základě prostudování krajského strategického rozvojového dokumentu a dokumentů vybraných měst lze odpovědět na třetí výzkumnou otázku. Třetí výzkumná otázka se ptala, zda se kraj a vybraná města ve svých strategických rozvojových dokumentech věnují populačnímu vývoji. Lze se domnívat, že Středočeský kraj se populačnímu vývoji věnuje a je si vědom některých nedostatků týkajících se například nevyrovnané situace z hlediska bydlení. Města se ve svých strategických rozvojových dokumentech populačnímu vývoji také věnují, avšak některá více a některá méně.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala problematikou populačního růstu Středočeského kraje a jeho reflexí ve strategických rozvojových dokumentech. Cílem práce bylo zhodnotit současný demografický vývoj Středočeského kraje a jeho reflexi ve strategických rozvojových dokumentech kraje i vybraných měst.

V úvodní části práce byla pozornost věnována problematice regionu a regionálního rozvoje. V této části došlo k teoretickému přiblížení pojmu region. Pojem region byl vymezen na základě několika definic, kterých je ve skutečnosti mnohem více, neboť pro pojem region existuje mnoho různých pojetí. Co je důležité si v kontextu této problematiky uvědomit je fakt, že pojem region by měl vždy odpovídat danému kontextu používání či kontextu zájmu. Odborníci se již dlouhá léta snaží najít všeobecně přijatelnou definici, avšak prozatím bezúspěšně, a proto je tento termín v různých pracích používán v různém smyslu. Druhým pojmem, který byl v rámci první části přiblížen je regionální rozvoj. Stejně jako pojem region, tak i regionální rozvoj má mnoho různých pojetí. Jedná se především o slovní spojení představující proces pozitivních změn. Obvykle se nejedná pouze o zlepšení kvantitativních, ale především kvalitativních charakteristik dané oblasti. Vymezení regionálního rozvoje má mnoho společných prvků, která jsou účelová v tom smyslu, že se vždy vztahují k určitému chápání regionu. Teoretické koncepce ukazují, jaké nástroje může regionální politika na podporu regionálního rozvoje využívat. Teorie regionálního rozvoje lze klasifikovat mnoha způsoby, avšak tradičně bývají děleny do dvou skupin. První skupinou jsou teorie konvergenční, které jsou tvořeny teoriemi regionální rovnováhy, jejichž autoři se přiklání k názoru, že přirozenou tendencí regionálního rozvoje je vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Druhou skupinu tvoří teorie divergenční, kterou tvoří teorie regionální nerovnováhy. Zastánci těchto teorií jsou přesvědčeni, že v průběhu vývoje dochází spíše k dalšímu zvětšování meziregionálních rozdílů. Posledním pojmem této části byla regionální politika. Pro pojem regionální politika neexistuje žádná obecně uznávaná definice, avšak existují významnější definice, které vystihují její podstatu a účel. Jedním možným pojetím regionální politiky je soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji.

Druhá část práce se věnovala Středočeskému kraji a jeho postavení v regionální struktuře ČR. Středočeský kraj je největším krajem ČR z hlediska rozlohy, počtu obyvatel i počtu obcí. Nejprve byl Středočeský kraj popsán z hlediska fyzicko-geografických a socioekonomických

charakteristik. Následně došlo k porovnání kraje s ostatními kraji ČR. Středočeský kraj má rozlohu 10 928 km² a zabírá tak téměř 14 % území celé ČR. K 31. 12. 2019 žilo ve Středočeském kraji celkem 10 693 939 obyvatel. Populace kraje tvoří necelých 13 % z celkové populace ČR. Třetím ukazatelem poukazujícím na velikost kraje je počet obcí. Z celkového počtu 6 258 obcí je ve Středočeském kraji přesně 1 144 obcí, z čehož je 84 měst. Mimo jiné je Středočeský kraj nejmladším krajem v republice. K 31. 12. 2019 byl průměrný věk obyvatel 41,3 let. Středočeský kraj je sedmý v pořadí, co se hustoty zalidnění týče. Ačkoliv se kraj vyznačuje výrazným populačním růstem, hustota zalidnění je ve Středočeském kraji 127 obyvatel/km².

Třetí a zároveň nejdůležitější část byla věnována analýze populačního růstu Středočeského kraje. V úvodu této části je krátce vymezena demografie a struktura obyvatel z teoretického hlediska součástí které je struktura obyvatel Středočeského kraje. Ve Středočeském kraji žije více žen než mužů, kdy k 31. 12. 2019 bylo v kraji žen o 14 743 více než mužů, avšak od roku 1999 dochází k postupnému vyrovnání. Jak již bylo v úvodu zmíněno, analýza populačního růstu byla prováděna mezi lety 1999 a 2019 z dat dostupných na webu ČSÚ a jedná se o data vyjadřující počet obyvatel vždy k 31. 12. daného roku. Ve sledovaném období došlo v kraji k celkovému nárůstu o 271 787 obyvatel. Tato změna v relativním pojetí představuje nárůst o 24,46 %. K největšímu nárůstu počtu obyvatel došlo mezi lety 2007 a 2008, kdy došlo k meziročnímu nárůstu o 28 864 obyvatel. Z hlediska okresního členění došlo k největšímu nárůstu počtu obyvatel v okrese Praha-východ a Praha-západ. Tato skutečnost však není překvapením, neboť se jedná o okresy, které zcela obklopují hlavní město Prahu. V těchto dvou okresech došlo k nárůstu počtu obyvatel o 150 506 obyvatel. Tyto dva okresy přispěly k celkové změně počtu obyvatel značně a jejich nárůst představuje 55,38 %. K největším nárůstům počtu obyvatel došlo v okresech Praha-východ a Praha-západ mezi lety 2005 a 2009. Naopak nejméně obyvatel přibýlo v okrese Kutná Hora, ve kterém došlo k nárůstu o pouhých 1 900 obyvatel. Na úrovni měst došlo z absolutního hlediska k největšímu nárůstu počtu obyvatel ve městě Milovice. V tomto městě došlo k celkovému nárůstu o 8 520 obyvatel, což představuje nárůst o 238,12 %. K největšímu nárůstu došlo v období mezi lety 2005 a 2009, kdy přibýlo 3 130 obyvatel. Druhým v pořadí bylo město Jesenice, spadající pod ORP Černošice. V tomto městě došlo k nárůstu počtu obyvatel o 7 625. Tato změna představuje relativní nárůst o 370,69 %. Období mezi lety 2005 a 2009 se vyznačovalo největším nárůstem počtu obyvatel v tomto městě a došlo k nárůstu o 2 604 obyvatel. Třetím městem s absolutně největším nárůstem byly Říčany. V tomto městě došlo k nárůstu o 5 110 obyvatel, což

představuje změnu o 47,32 %. K největšímu nárůstu došlo mezi lety 2005 a 2009, kdy ve městě přibylo 1 954 obyvatel. Naopak k největšímu úbytku došlo ve městě Příbram. V tomto městě došlo k poklesu obyvatel o 4 273, což představuje změnu o - 11,62 %. Nejvíce obyvatel ubylo v období mezi lety 2000 a 2004, kdy došlo k úbytku o 1 629 obyvatel. Druhým městem, které bylo následně použito a vyznačuje se úbytkem obyvatel, bylo město Rakovník. Ve městě Rakovník došlo k poklesu o 1 258 obyvatel. Tento úbytek představuje změnu o - 7,41 %. K největšímu poklesu v tomto městě došlo v období mezi lety 2000 a 2004, kdy došlo k poklesu o 638 obyvatel. Třetím městem s největším úbytkem bylo město Vlašim. Ve Vlašimi došlo k poklesu o 1 019 obyvatel. Tento pokles v relativním pojetí představuje změnu o - 8,11 %. K největšímu poklesu došlo v období mezi lety 2000 a 2004, kdy došlo k poklesu o 427 obyvatel. Lze se domnívat, že výsledky analýzy populačního růstu nebyly velkým překvapením. Města a okresy s největším absolutním nárůstem se nachází v bezprostřední blízkosti hlavního města Prahy a je patrné, že dojezdová vzdálenost do Prahy není překážkou. Praha nabízí více pracovních příležitostí a lepší finanční ohodnocení. V okresech mimo Prahu jsou mimo jiné i přijatelnější podmínky pro výstavbu rodinných domů. Tato města byla následně předmětem poslední části práce, ve které byla zkoumána reflexe populačního vývoje ve strategických rozvojových dokumentech těchto měst i na krajské úrovni. Avšak místo Kladna bylo zkoumáno město Vlašim, neboť Kladno má strategický rozvojový dokument na úrovni celého SO ORP, ve kterém jsou zahrnuta další města, a proto by tato reflexe nebyla relevantní.

Poslední část práce se věnovala reflexi populačního vývoje ve strategických rozvojových dokumentech kraje i vybraných měst. Vzhledem k nárůstu počtu obyvatel v celém Středočeském kraji došlo k rešerši strategických rozvojových dokumentů, aby bylo zjištěno, zda kraj i města s populačním vývojem pracují a zda reagují na změny počtu obyvatel v případě, zda se jedná o nárůst či pokles. Ze strategického dokumentu kraje vyplývá, že kraj si je vědom populačního růstu, pracuje s ním a snaží se jej analyzovat. Populační růst přikládá k výstavbě satelitních obytných celků kolem hlavního města Prahy a jejich následného zabydlování. Dle prognózy vycházející z dokumentu vyplývá, že velké přírůstky obyvatel budou postupně klesat díky útlumu bytové zástavby. Středočeský kraj si je dále vědom nevyrovnané situace z hlediska bydlení a snaží se zachovat základní občanskou vybavenost a nabídku služeb i v menších městech a okrajových obcích kraje, neboť berou v úvahu fakt, že k populačnímu růstu došlo především v okresech obklopující hlavní město Prahu. Co se týče měst a jejich rozvojových dokumentů, všechna vybraná města se populačním vývojem zabývají, avšak

některá více, některá méně. Lze konstatovat, že populačnímu růstu se nejvíce věnuje město Milovice. Město Milovice ve svém strategickém dokumentu konstatuje, co stojí za populačním růstem, o jaký přírůstek se jedná a jaká složka z hlediska ekonomických generací stála za populačním růstem. Milovice ve svém strategickém dokumentu komentují demografickou prognózu, ze které vyplývá, že nárůst počtu obyvatel lze i nadále očekávat. V návaznosti na demografickou prognózu konstatují, že stávající kapacity v mateřských a základních školách jsou dostačující. Lze se tedy domnívat, že město Milovice reaguje na populační růst a jsou schopni reagovat na případné změny týkající se kapacit ve školách. Velmi podobně se populačnímu růstu věnuje i město Jesenice. Město Jesenice ve svém dokumentu na základě prognózy počítá s maximální variantou nárůstu počtu obyvatel a dochází k závěru, že i přes rekonstrukci a nástavbu je poptávka po mateřských a základních školách vyšší a je potřeba to nadále řešit. Nadále lze konstatovat, že městem, který se populačnímu vývoji věnuje nejméně je město Vlašim. Ve strategickém dokumentu tohoto města je pozornost věnována obyvatelstvu. Konstatují, že dlouhodobě dochází ke klesající tendenci počtu obyvatel. Avšak dále město s touto skutečností nijak nepracuje, není provedena SWOT analýza a strategické cíle, které město stanovuje se nijak netýkají obyvatelstva a jeho populačnímu růstu. Lze konstatovat, že město Vlašim by se v příštích letech mělo tomuto problému věnovat, stanovit cíle k odvrácení demografického úbytku a snažit se zlepšit a nabídnout podmínky k přilákání obyvatel.

V úvodu práce byly stanoveny tři výzkumné otázky. První z nich se dotazovala, jak byl dvacetiletý přírůstek obyvatel Středočeského kraje rozložen v čase. Touto otázkou se zabývala třetí kapitola. Ve Středočeském kraji došlo k celkovému nárůstu obyvatel o 271 787 osob, což představuje nárůst o 24,46 %. Největší nárůst obyvatel byl zaznamenán mezi lety 2005 a 2009, kdy došlo k nárůstu o 103 462 obyvatel. Tato změna představuje nárůst o 9,04 %. Konkrétněji, k největšímu nárůstu obyvatel došlo mezi lety 2007 a 2008, kdy došlo k nárůstu o 28 864 osob, což představuje nárůst o 2,4 %. Naopak nejmenší nárůst byl zaznamenán mezi lety 2000 a 2004. V tomto období došlo k nárůstu o 32 717 obyvatel. V relativním pojetí se jedná o nárůst o 2,94 %. Konkrétněji, k nejmenšímu nárůstu došlo mezi lety 1999 a 2000, kdy došlo k nárůstu o 3 684 obyvatel, tedy nárůst o pouhých 0,33 %. Druhá výzkumná otázka se ptala, ve kterých městech Středočeského kraje došlo během zkoumaných dvaceti let k největšímu populačnímu přírůstku/úbytku obyvatel. Touto otázkou se též zabývala kapitola třetí. Z hlediska absolutních změn došlo k největšímu populačnímu přírůstku obyvatel ve městech – Milovice, Jesenice, Říčany, Hostivice a Králův Dvůr. Naopak k největšímu úbytku obyvatel došlo ve městech –

Příbram, Kladno, Rakovník, Vlašim a Sedlčany. Co se relativních změn týče, k největšímu přírůstku obyvatel došlo ve městech – Jesenice, Milovice, Hostivice, Mnichovice a Klecany. Naopak k největšímu úbytku obyvatel došlo ve městech – Sedlčany, Příbram, Vlašim, Rakovník a Zruč nad Sázavou. Třetí výzkumná otázka se ptala, zda se kraj a vybraná města věnují ve svých strategických rozvojových dokumentech populačnímu vývoji. Touto otázkou se zabývala čtvrtá kapitola. Lze se domnívat, že Středočeský kraj se populačnímu vývoji věnuje a je si vědom některých nedostatků týkajících se například nevyrovnané situace z hlediska bydlení. Kraj se snaží zachovat základní občanskou vybavenost a nabídku služeb i v menších městech a okrajových obcích kraje, neboť berou v úvahu fakt, že k nárůstu počtu obyvatel došlo především v okresech v blízkosti hlavního města Prahy. Města se populačnímu vývoji ve svých strategických rozvojových dokumentech věnují. Lze se domnívat, že z vybraných měst se nejvíce populačnímu vývoji věnuje město Milovice. Město reaguje na populační růst, vytváří demografické prognózy a určuje, co za populačním růstem stojí. Dále město ve svém strategickém rozvojovém dokumentu rozebírá kapacity v mateřských a základních školách a jsou schopni na další změny reagovat. Obdobně je na tom město Jesenice, které se populačnímu růstu též velmi věnuje. Lze se domnívat, že naopak nejméně se populačnímu vývoji věnuje město Vlašim. Město Vlašim zmiňuje klesající tendenci počtu obyvatel, avšak dále se této skutečnosti nijak nevěnuje.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ARMSTRONG, H., TAYLOR, J. *Regional economics and policy*. 3rd ed. Malden, Mass.: Blackwell, 2000. ISBN 978-0-631-21713-8.
- [2] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [3] BUČEK, M., REHÁK, Š., TVRDOŇ, J. *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava: Iura Edition, c2010. Ekonómia. ISBN 978-80-8078-362-4.
- [4] ČSÚ. *Časové řady* [online]. 2018 [cit. 2020-06-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/casova_rada_dlouhodoby_vyvoj_kraje_ve_vybranych_ukazatelich.
- [5] ČSÚ. *Demografická příručka: Regionální přehledy* [online]. 2019 [cit. 2020-06-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka>.
- [6] ČSÚ. *Geografická mapa kraje* [online]. 2020 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/geograficka_mapa_kraje.
- [7] ČSÚ. *Klasifikace územních statistických jednotek* [online]. 2019 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-uzemnich-statistickech-jednotek-cz-nuts>.
- [8] ČSÚ. *Malý lexikon obcí České republiky* [online]. 2019 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2018-42hnx5qxcd>.
- [9] ČSÚ. *Mapy, kartogramy – Území, sídelní struktura* [online]. 2018 [cit. 2020-06-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/mapy-kartogramy-uzemi-sidelni-struktura>.
- [10] ČSÚ. *Okres dle statistické klasifikace NUTS, LAU* [online]. 2016 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/rso/okres-dle-statisticke-klasifikace-nuts-lau>.
- [11] ČSÚ. *Regionální časové řady* [online]. 2019 [cit. 2020-06-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/casove_rady_regionalni.
- [12] ČSÚ. *Srovnání krajů v České republice* [online]. 2020 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/srovnani-kraju-v-ceske-republice-2019>.
- [13] ČSÚ. *Vzdělávání* [online]. [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/vzdelavani-xs>.

- [14] Demografie. *Struktura obyvatelstva*. [online]. [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_struktura=.
- [15] Euroskop. *Správní členění (systém NUTS)* [online]. c2005-2020 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>
- [16] HUDEC, O. *Podoby regionálneho a miestneho rozvoja*. Košice: Ekonomická fakulta TU, 2009. ISBN 978-80-553-0117-4.
- [17] JEŽEK, J., SLACH, O., ŠILHÁNKOVÁ, V. *Strategické plánování obcí, měst a regionů: vybrané problémy, výzvy a možnosti řešení*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7552-263-4.
- [18] KALIBOVÁ, K. *Úvod do demografie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2001. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0222-9.
- [19] KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z., VODÁKOVÁ, A. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Sociologické pojmosloví. ISBN 978-80-7419-012-4.
- [20] KOŘÍNEK, M. *Demografie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-414-4.
- [21] KRBOVÁ, J. *Strategické plánování ve veřejné správě*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-587-1.
- [22] MAIER, G., TÖDTLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2: regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: Elita, 1998. ISBN 80-8044-049-2.
- [23] MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.
- [24] Město Jesenice. *Strategický plán rozvoje obce Jesenice (2012)* [online]. [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/spr_jesenice.pdf.
- [25] Město Milovice. *Strategický plán rozvoje města Milovice 2017–2027* [online]. 2017–2027. [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: <http://urad.mesto-milovice.cz/cs/uzemni-planovani-a-rozvoj/rozvoj-infratraktury/>.

- [26] Město Příbram. *Strategický plán rozvoje města Příbram 2014–2020* [online]. 2014–2020 [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/sp_pribram_final.pdf.
- [27] Město Rakovník. *Strategický plán rozvoje města Rakovník do roku 2022* [online]. 2012–2022 [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/p1_sprmr_aktualizace_2017.pdf.
- [28] Město Říčany. *Strategický plán rozvoje města Říčany (2005)* [online]. [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/Strategick_pl_n_rozvoje_m_sta____any____n_vrhov____st.pdf.
- [29] Město Vlašim. *Program rozvoje města Vlašim na roky 2015–2025* [online]. 2015–2025 [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: <https://www.mesto-vlasim.cz/program-rozvoje-na-roky-2015-2025/>.
- [30] Metodická podpora regionálního rozvoje. *Pojetí regionální politiky* [online]. [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/pojeti-regionalni-politiky.html>.
- [31] Metodická podpora regionálního rozvoje. *Regionální rozvoj*. [online]. [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/regionalni-rozvoj.html>.
- [32] Metodická podpora regionálního rozvoje. *Regiony a regionalizace*. [online]. [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/regiony_red.html.
- [33] NÚV. *Klasifikace jednotek NUTS* [online]. c2011-2020 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/klasifikace-jednotek-nuts>.
- [34] PRESTON, S. H., HEUVELINE, P., GUILLOT, M. *Demography: measuring and modeling population processes*. Malden, MA: Blackwell Publishers, 2001. ISBN 1-55786-451-9.
- [35] *Regionální rada regionu soudržnosti jihovýchod* [online]. c2020 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <http://www.jihovychod.cz/regionalni-rada/region-soudrznosti-jihovychod>.
- [36] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.

- [37] Středočeský kraj. *Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje 2014–2020* [online]. 2014–2020 [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/pr_sk_2014-2020.pdf.
- [38] Středočeský kraj. *Územní členění* [online]. c2020 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/kraj/uzemni-cleneni>
- [39] Středočeský kraj. *Základní informace* [online]. c2020 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/kraj/zakladni-informace>
- [40] ÚZIS. *Regionální zpravodajství NZIS* [online]. 2016 [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://reporting.uzis.cz/stc/index.php?pg=souhrnne-prehledy--ekonomicke-ukazatele-infrastruktura-zdravotni-pece-lekari-a-zdravotnicti-pracovnici--pocety-zdravotnickych-zarizeni>.
- [41] WOKOUN, R., MATES, P., KADEŘÁBKOVÁ, J. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Monografie. ISBN 978-80-7380-304-9.
- [42] Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.